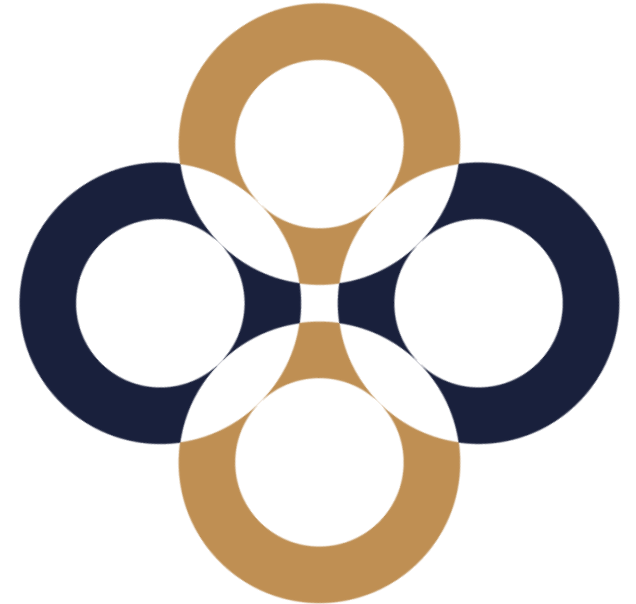
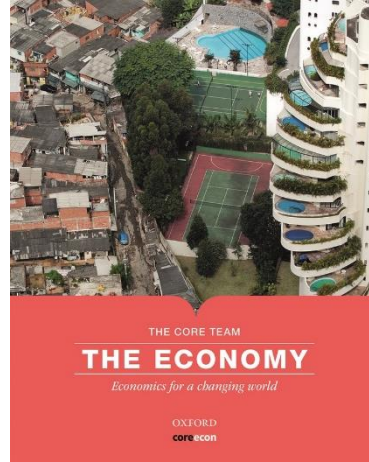

6. HÉT, A VÁLLALAT ÁRAZÁSI ÉS TERMELÉSI DÖNTÉSE

THE ECONOMY,
UNIT 7, THE FIRM AND ITS CUSTOMER

- A kurzus első részében egyéni döntési szituációkat elemeztünk.
- A kurzus második részében a piacok működésével foglalkozunk, amely mögött vállalati és vásárlói döntés is működik.
- A kurzus harmadik részében az egész makrogazdaság főbb mutatóit tekintjük át.

Ezen a héten

A vállalat számára fontos döntés a termelt mennyiség és az értékesítési ár meghatározása.

- Hogyan függenek ezek a döntések a kereslettől és a termelési költségektől?
- A vállalat termelési és árazási döntését befolyásoló tényezők közül a költségeket, az árrugalmasságot.
- A vásárló és a profit-maximalizáló vállalat kapcsolatát differenciált termékpaletta megjelenítésével értjük meg: egy vállalat gyártja az adott terméket.

TARTALOM

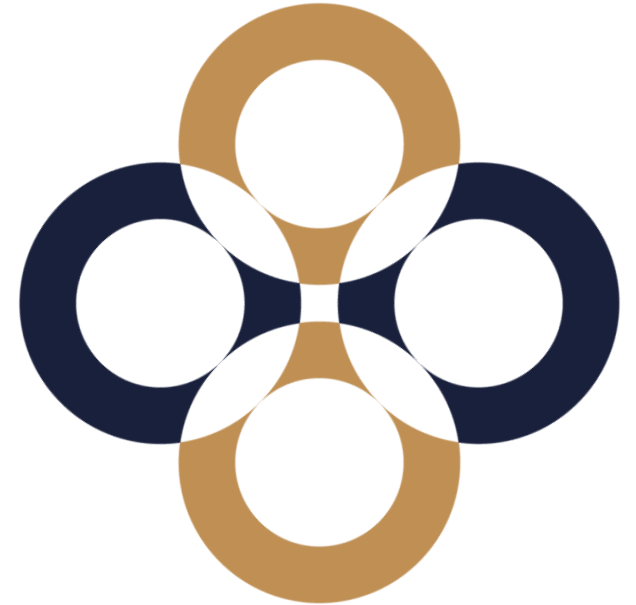
6.1 Profitmaximalizálás fix egységköltség mellett

6.2 A kereslet árrugalmassága

6.3 Profitmaximalizálás és költségfüggvények növekvő határköltség mellett

6.1 PROFITMAXIMALIZÁLÁS

The Economy, Unit 7.1

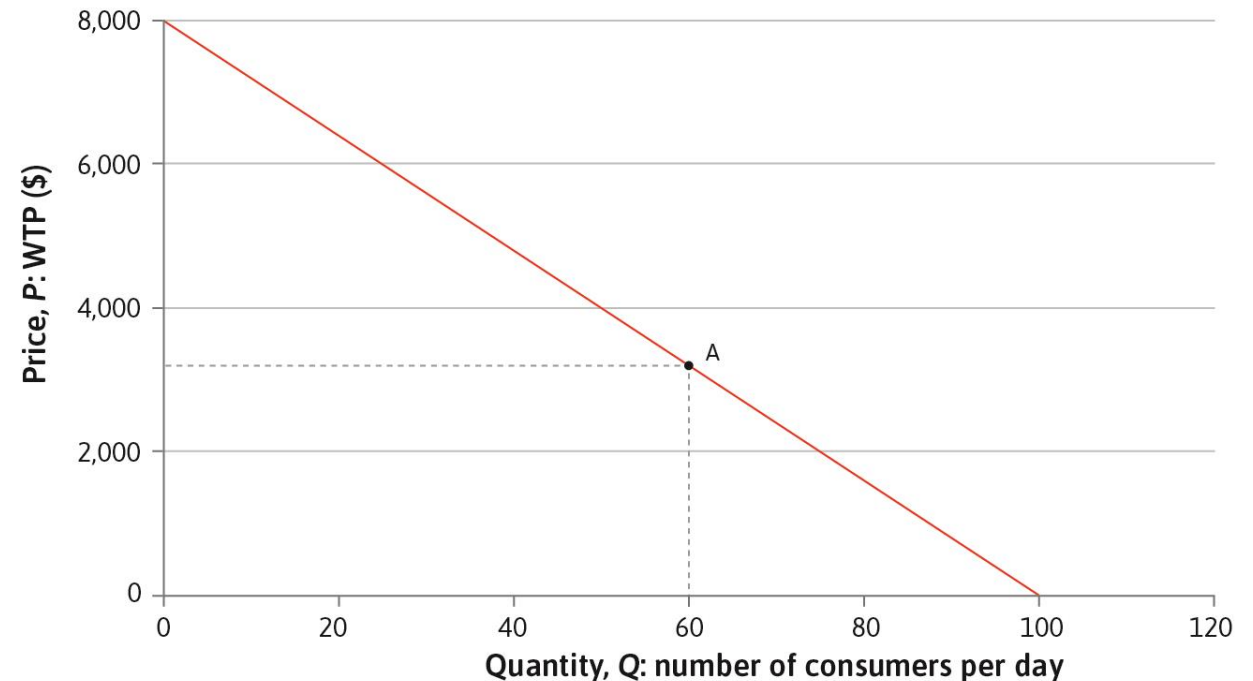
Keresleti görbe

A termelési és árazási döntésekhez a vállalat döntéshozóinak elemezniük kell a vállalat terméke iránti keresletet.

Keresleti görbe = megmutatja a mennyiséget, amit az egyes ár mellett vásárolnak a fogyasztók

Lehet becsülni

- értékesítési adatok alapján (ld Hausman)
- kérdőíves felmérés alapján

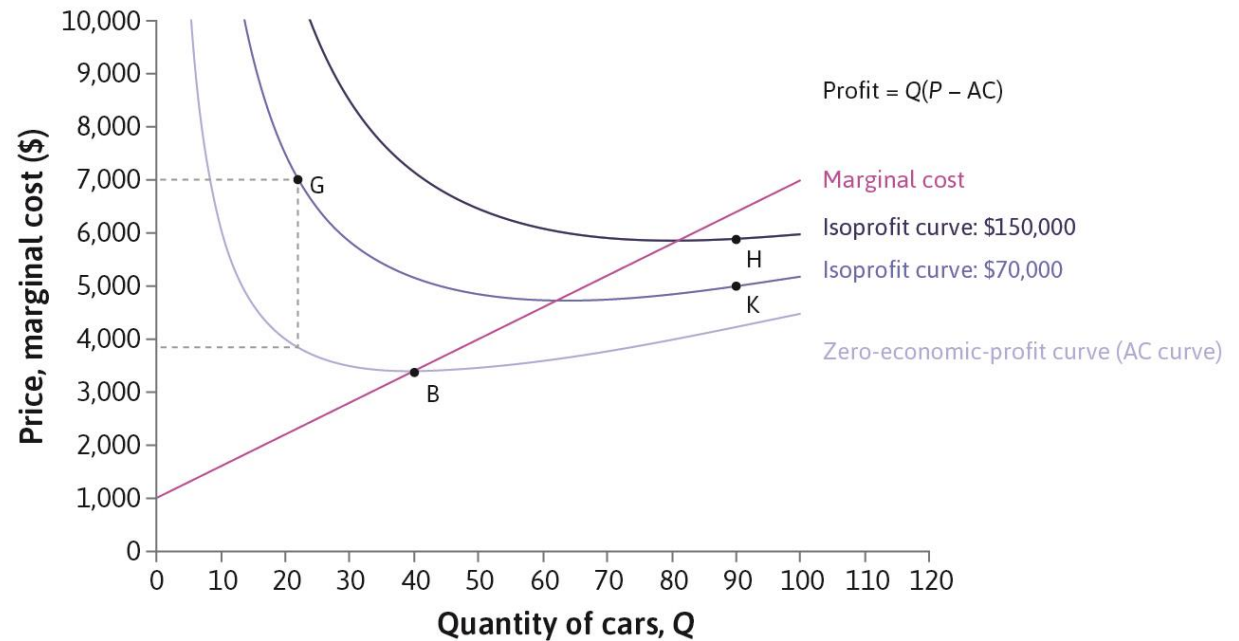
Izoprofit görbe

(gazdasági) profit = Teljes bevétel – Teljes költség

(A költség tartalmazza a tőke alternatív költségét is, ezért a gazdasági profit nem egyezik meg a számviteli profittal)

Izoprofit görbe megmutatja azokat az ár-mennyiség kombinációkat, amelyek mentén azonos a profit.

A görbék alakja függ a költségek szerkezetétől.

például: izoprofit görbe fix egységköltséggel

$$\text{Teljes költség} = 2 \cdot Q$$

$$\text{Teljes bevétel} = P \cdot Q$$

$$\text{profit} = (P - 2) \cdot Q$$

izoprofit görbe (fix egységköltséggel)

$$P = (\text{profit} / Q) + 2$$

Rajzolja fel az izoprofit görbét!

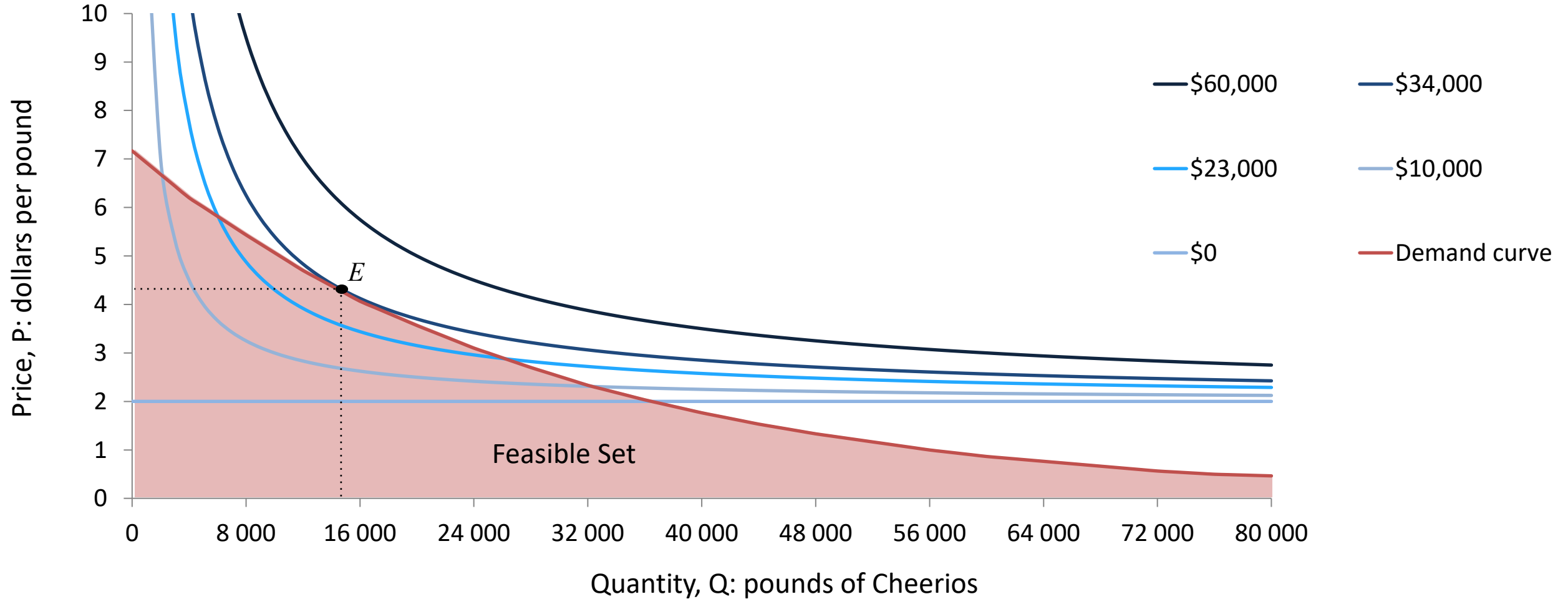

Figure 7.5a. Az almás-fahéjas Cheerio gyártásának profitmaximalizálása.

például: profitmaximalizálás fix egységköltséggel és lineáris keresleti görbével

profit: $(P - 2) \cdot Q$ \rightarrow *max s.t.* kereslet: $40 - P = Q$

termelt mennyiség: $Q =$
értékesítési ár: $P =$
profit:

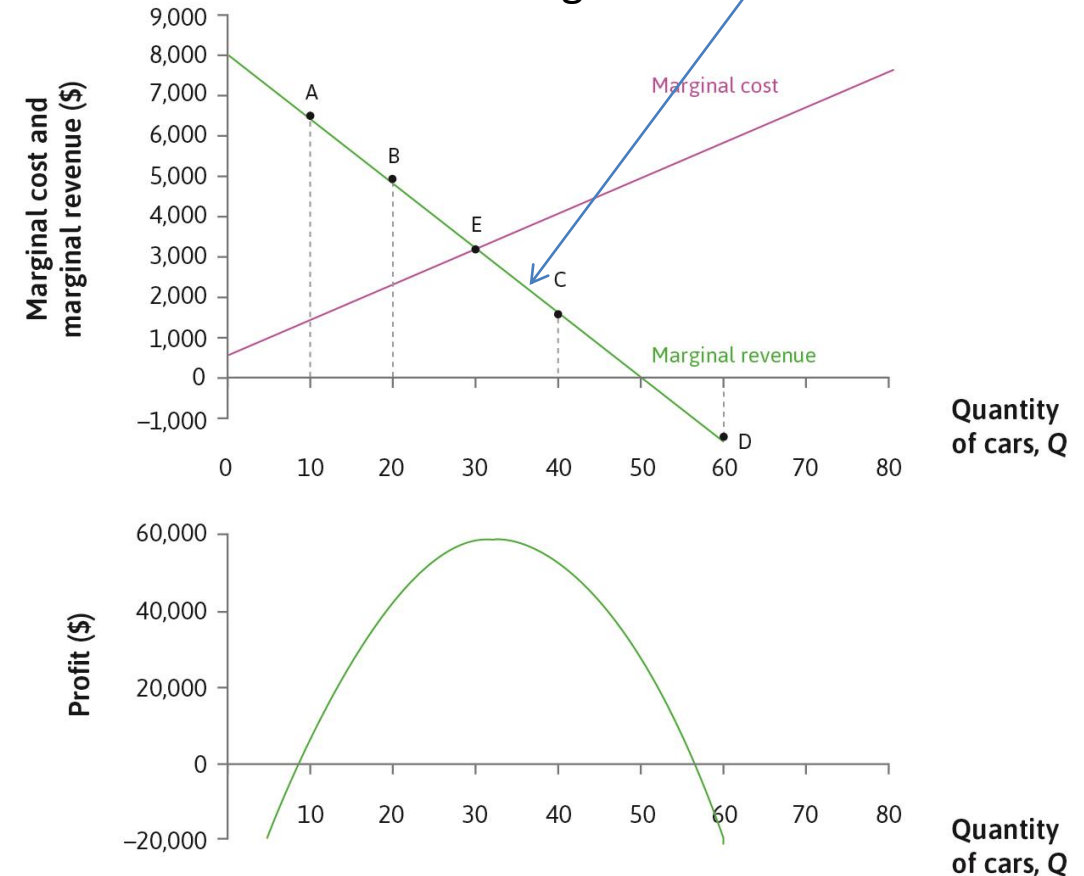
profitmaximalizálás

A profitmaximalizálás a bevétellel és költséggel is bemutatatható.

határbevétel (MR) = egységnyi többletértékesítésből származó többletbevétel (a csökkenő ár és a növekvő mennyiség hatásának egyenlege)

A profitmaximalizáló pontban
határbevétel = határköltség, MR = MC

jegyezzük meg, hogy ez nem a keresleti, hanem a határbevételi görbe

például: profitmaximalizálás fix egységköltséggel és lineáris keresleti görbével

határköltség \rightarrow

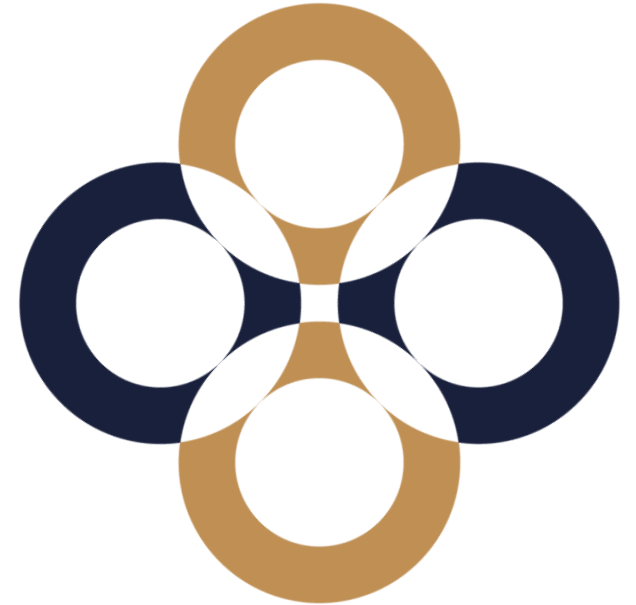
határbevétel \rightarrow

határköltség = határbevétel

termelt mennyiség: $Q =$
értékesítési ár: $P =$

6.2 A KERESLET ÁRRUGALMASSÁGA

The Economy, Unit 7.8

Szám példa

- A pont: Ár: 100 Ft, Mennyiség: 10
- B pont: Ár: 125 Ft, Mennyiség: 8

▪ $A \rightarrow B$

$$\text{Árrug.} = \frac{\frac{8 - 10}{10}}{\frac{125 - 100}{100}} = \frac{-0,2}{0,25} = -\frac{4}{5} \rightarrow 0,8$$

\neq

▪ $B \rightarrow A$

$$\text{Árrug.} = \frac{\frac{10 - 8}{8}}{\frac{100 - 125}{125}} = \frac{0,25}{-0,2} = -\frac{5}{4} \rightarrow 1,25$$

Szám példa (folyt.) – Felezőponti módszer

- $A \rightarrow B$

$$\text{Árrug.} = \frac{\frac{8 - 10}{9}}{\frac{125 - 100}{112,5}} = \frac{-\frac{2}{9}}{\frac{2}{9}} = -1 \rightarrow 1$$

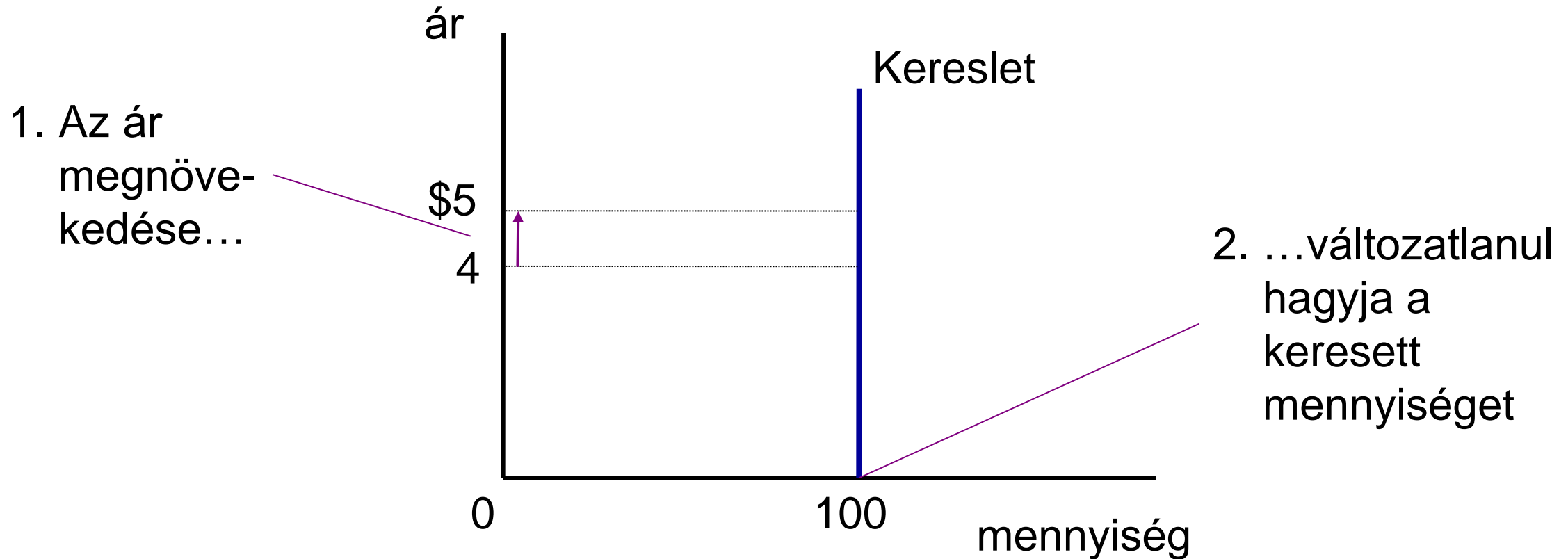
- $B \rightarrow A$

$$\text{Árrug.} = \frac{\frac{10 - 8}{9}}{\frac{100 - 125}{112,5}} = \frac{\frac{2}{9}}{-\frac{2}{9}} = -1 \rightarrow 1$$

$$\text{Keresleti árrugalmasság} = \frac{(Q_2 - Q_1) / [(Q_2 + Q_1) / 2]}{(P_2 - P_1) / [(P_2 + P_1) / 2]}$$

(a) Tökéletesen rugalmatlan kereslet

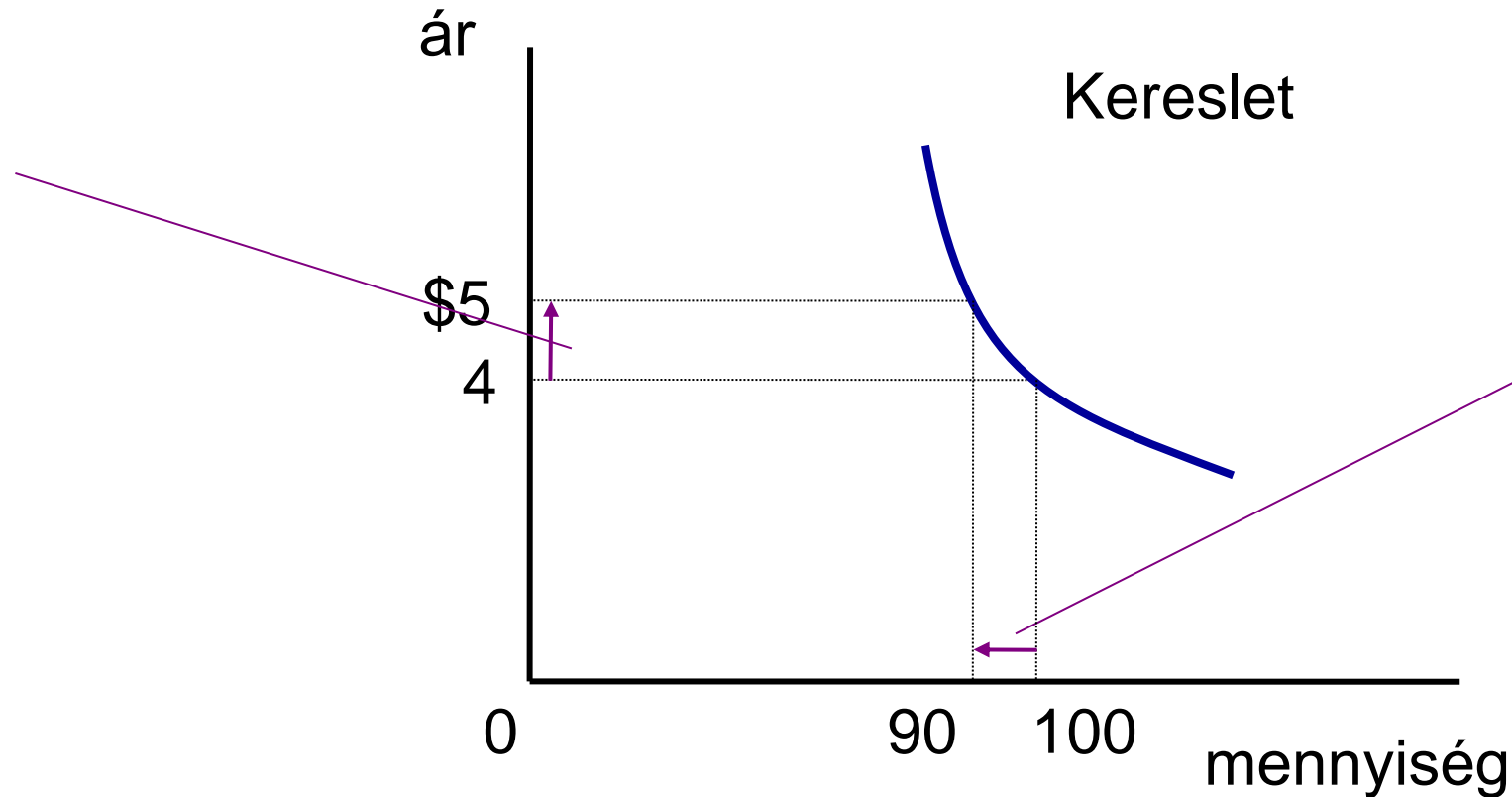
Rugalmasság = 0

(b) Rugalmatlan kereslet

Rugalmasság < 1

1. Az ár
22%-os
magnö-
vekedése

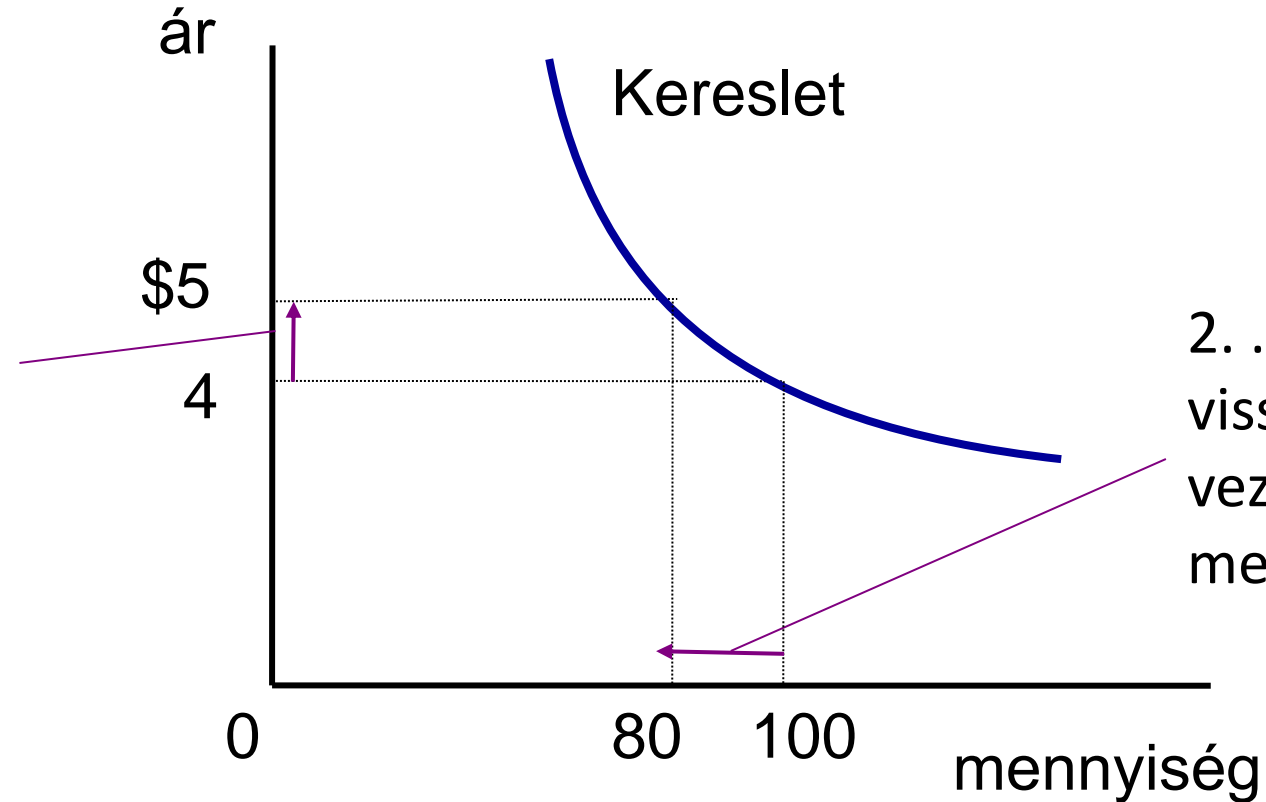

2. ... 11%-os
visszaesést
eredményez
a keresett
mennyiségben

(c) Egységnyi rugalmasságú kereslet

Rugalmasság = 1

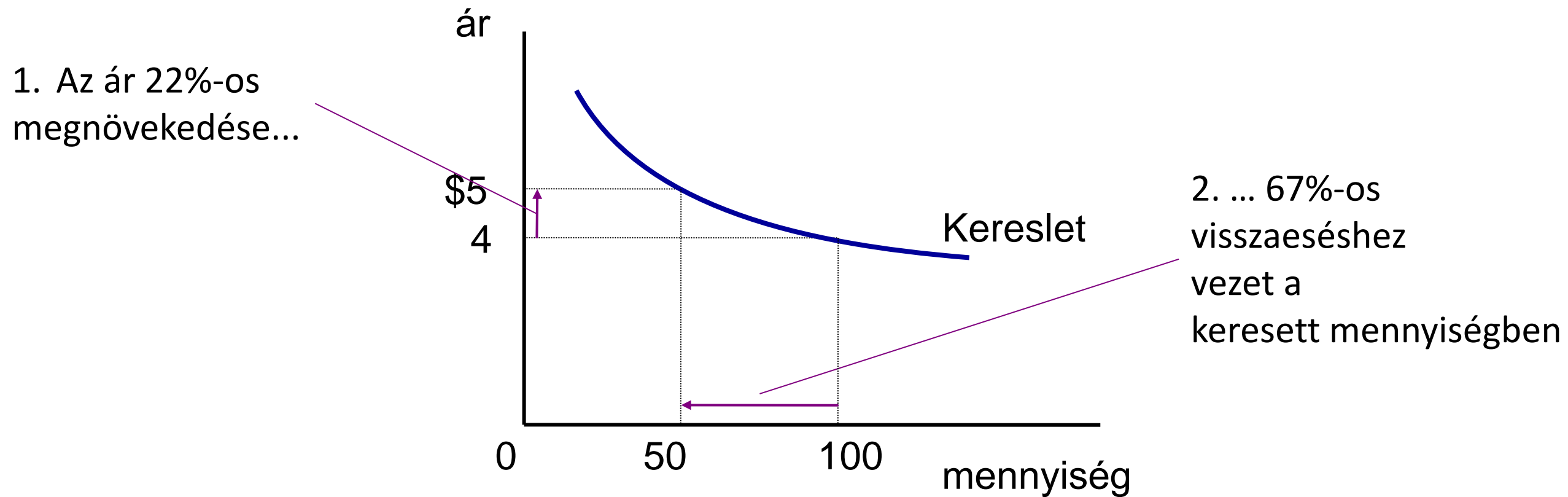
1. Az ár 22%-os
magnövekedése...

2. ... 22%-os
visszaeséshez
vezet a keresett
mennyiségben

(d) Rugalmas kereslet

Rugalmasság > 1

(e) Tökéletesen rugalmas kereslet

A rugalmasság végtelen nagy

1. Bármely \$4 feletti árnál a keresett mennyiség nulla

ár

\$4

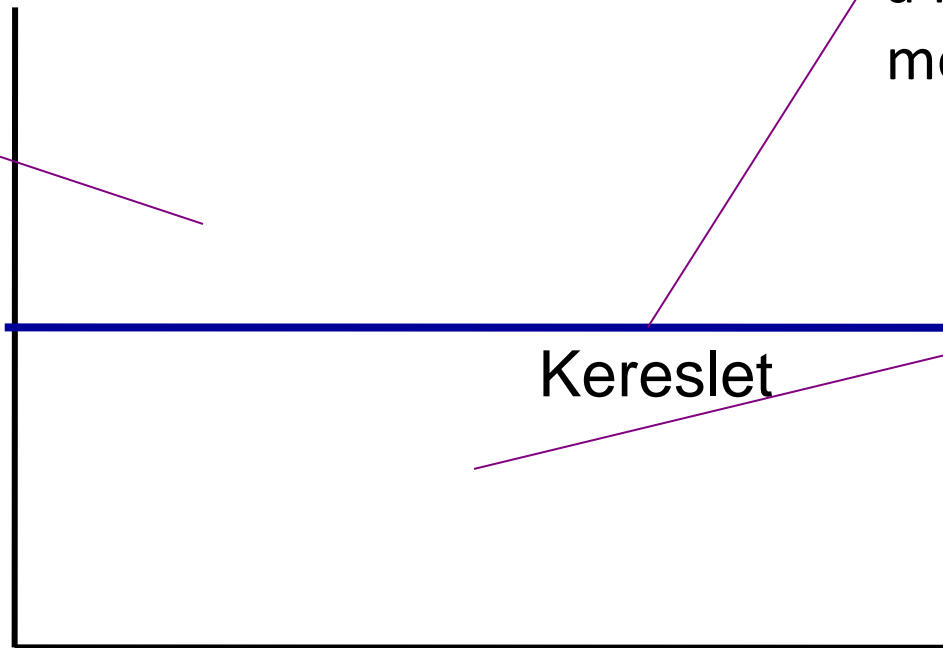
0

Kereslet

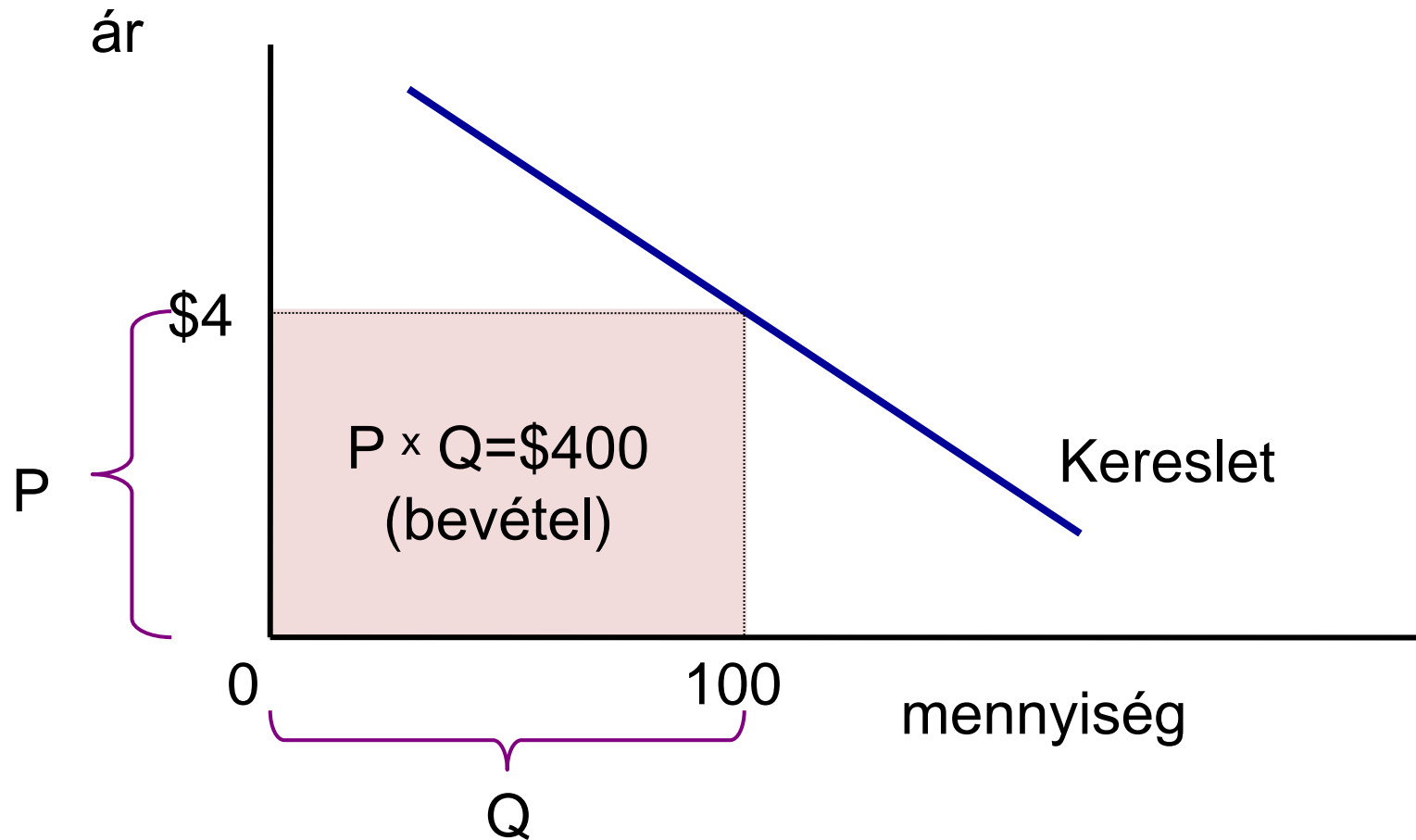
mennyiség

2. Pontosán \$4-nál a fogyasztók bármennyit megvesznek

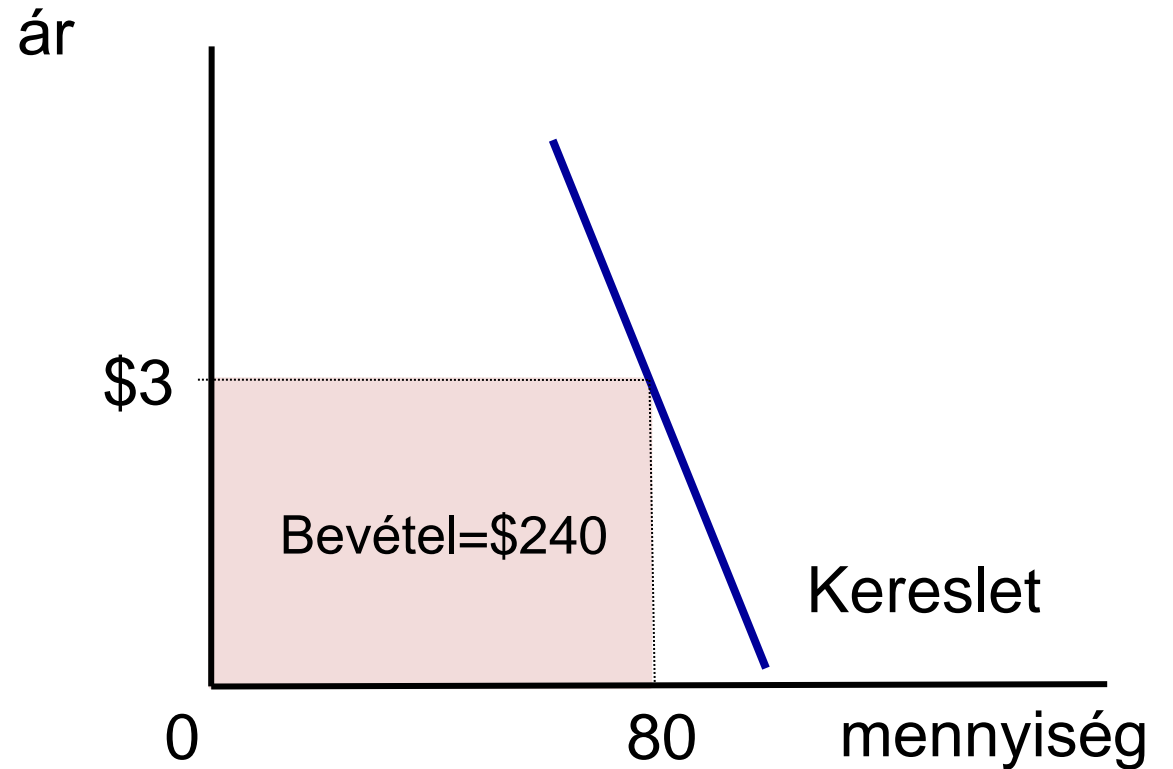
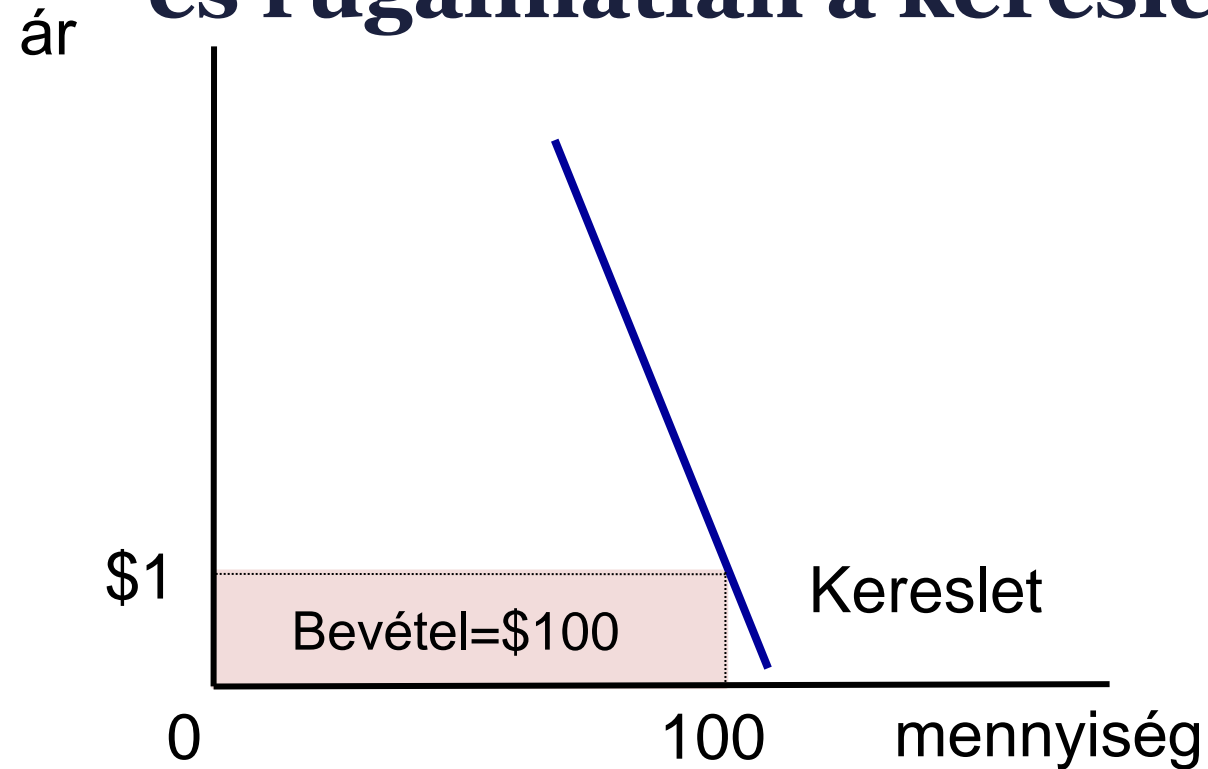
3. Bármely \$4 alatti árnál a keresett mennyiség végtelen

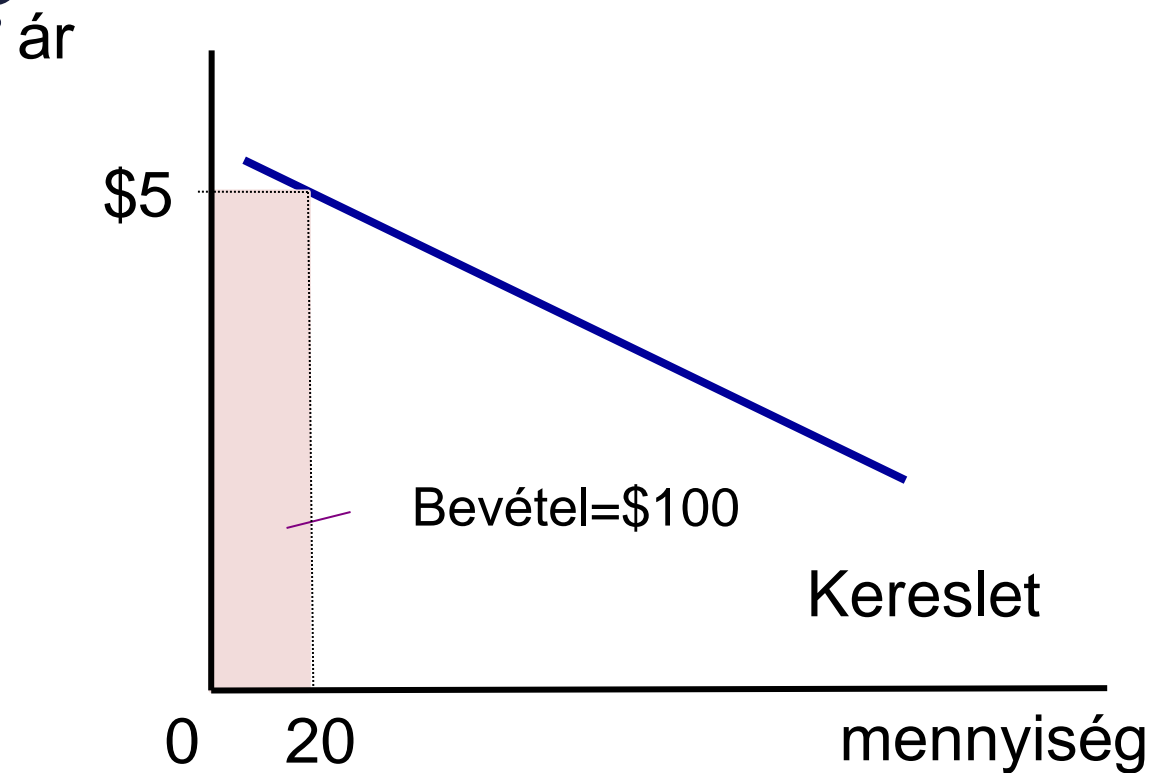
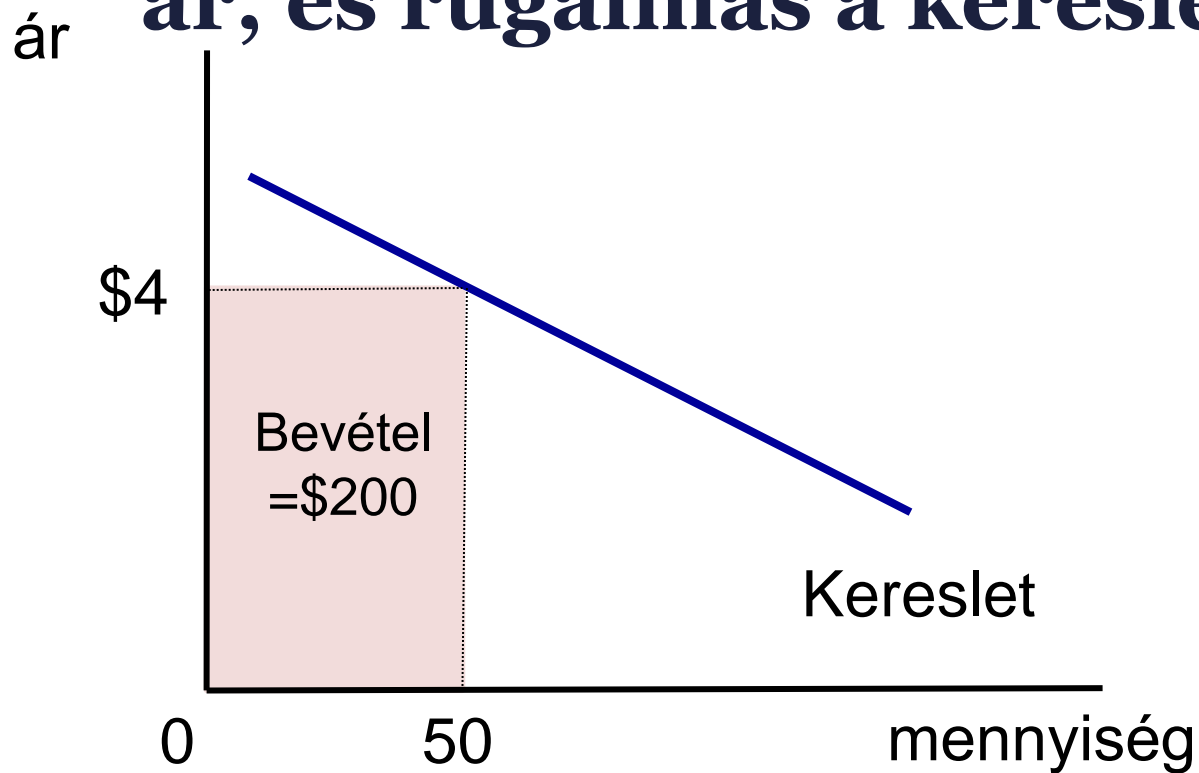
Bevétel és rugalmasság

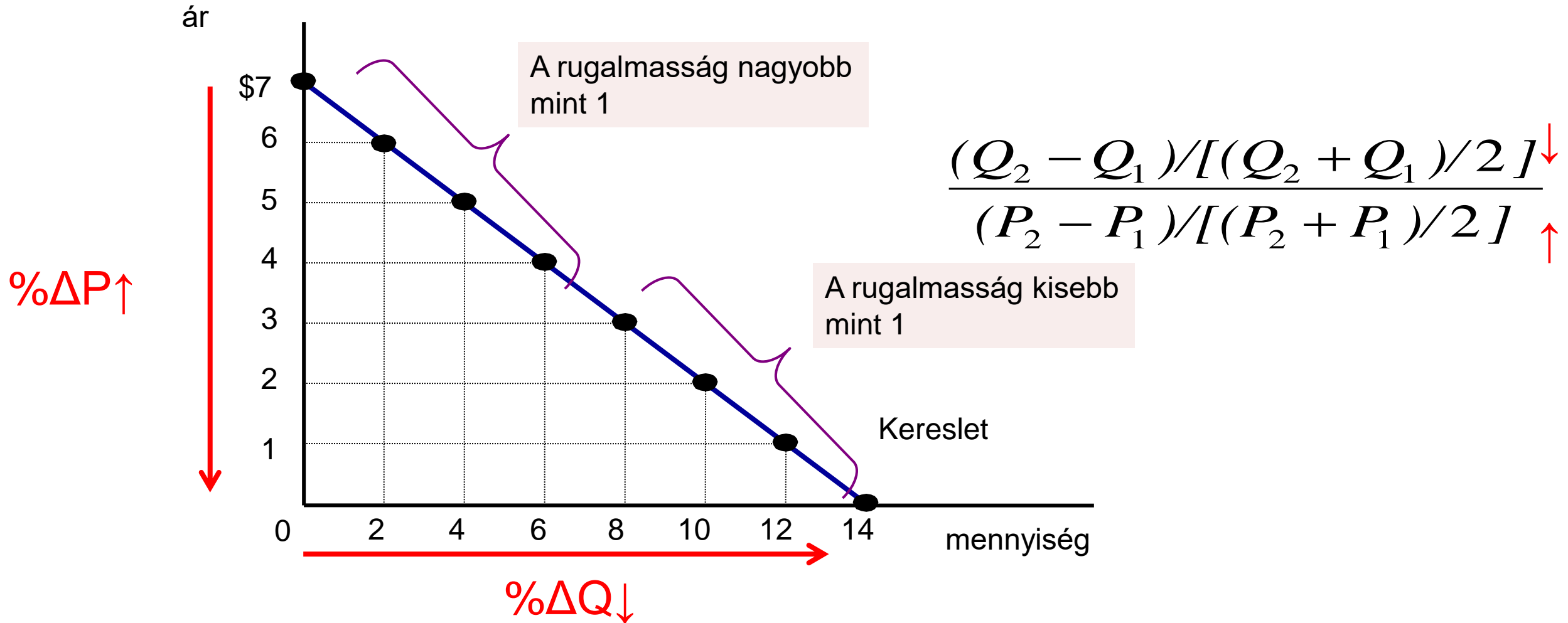
Hogy változik a teljes bevétel, amikor változik az ár és rugalmatlan a kereslet?

Hogyan változik a teljes bevétel, amikor változik az ár, és rugalmas a kereslet?

A lineáris keresleti görbe rugalmassága

A lineáris keresleti görbe rugalmassága

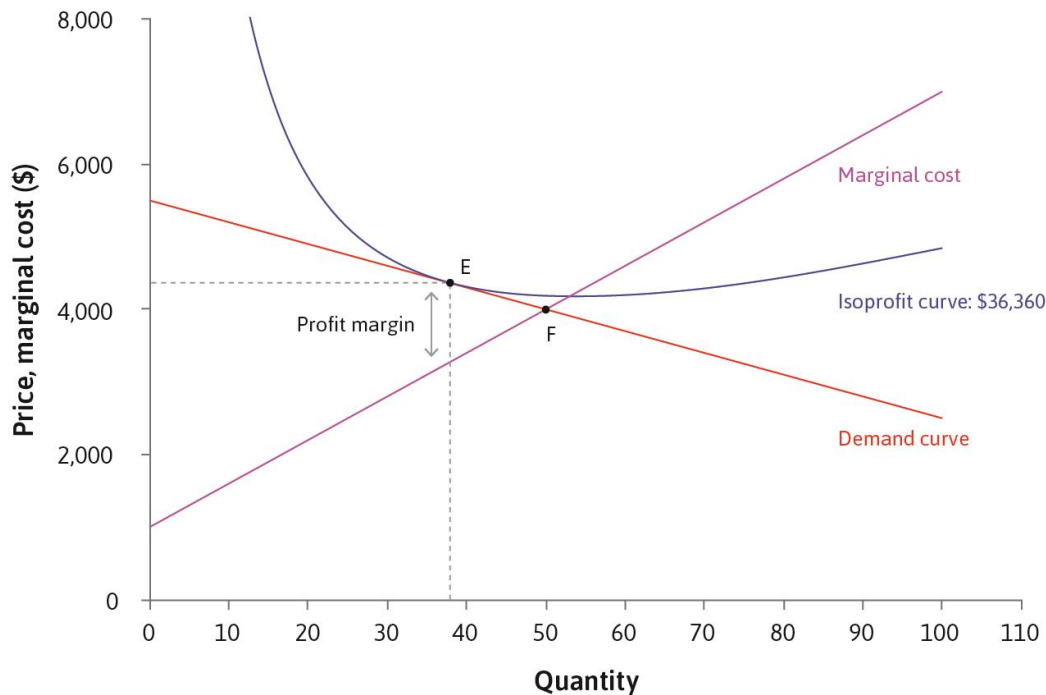
ár	mennyiség	Teljes bevétel (ár * mennyiség)	Az ár százalékos változása	A mennyiség százalékos változása	Rugalmasság	Megnevezés
\$7	0	\$0				
6	2	12	15	200	13.0	Rugalmas
5	4	20	18	67	3.7	Rugalmas
4	6	24	22	40	1.8	Rugalmas
3	8	24	29	29	1.0	Egység rugalmas
2	10	20	40	22	0.6	Rugalmatlan
1	12	12	67	18	0.3	Rugalmatlan
0	14	0	200	15	0.1	Rugalmatlan

Sztori

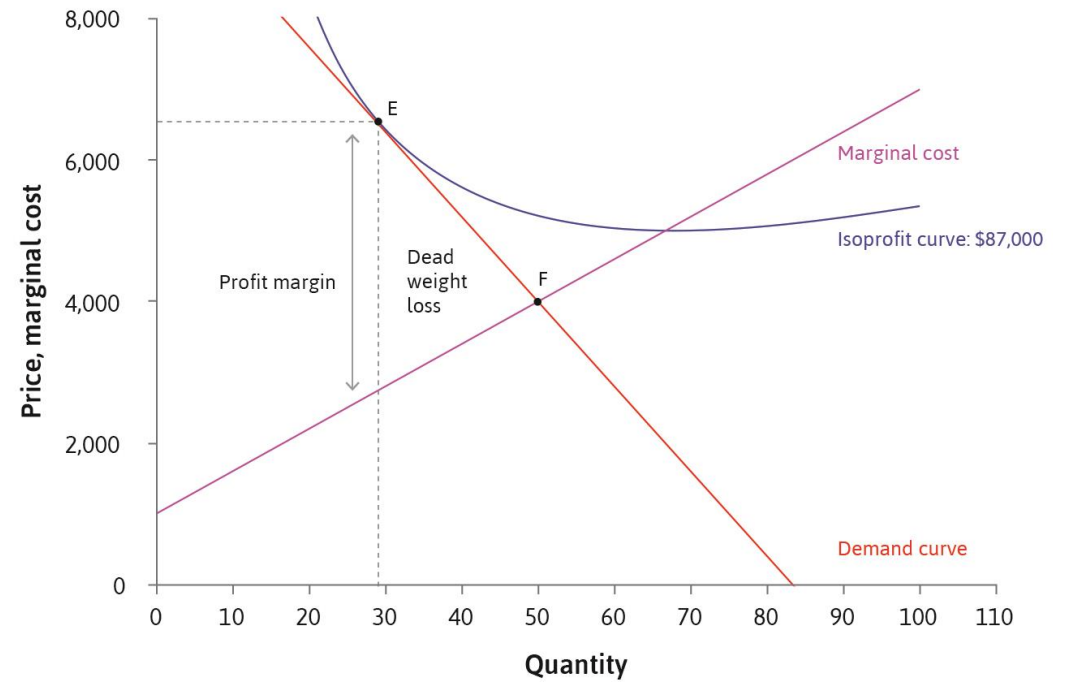
A lineáris keresleti görbe meredeksége állandó, de a rugalmassága nem az. A keresleti táblázat alapján felezőponti módszerrel számoltuk ki a keresleti árrugalmasságot. Olyan pontoknál, ahol alacsony az ár és nagy a mennyiség, a keresleti görbe rugalmatlan. Olyan pontoknál, ahol magas az ár és alacsony a mennyiség, a keresleti görbe rugalmas.

Árrugalmasság és profit

A vállalat profitrátája (**markup**, az eladási ár és az egységköltség az ár arányában) fordítottan arányos a kereslet árrugalmasságával.

rugalmas kereslet

rugalmatlan kereslet

árrugalmasság és piaci erő

A vállalat profitrátája a kereslet rugalmasságán múlik, amit a vállalat termékpiacának versenyhelyzete határoz meg:

- a kereslet relatíve rugalmatlan, ha kevés a **helyettesítő termék**
- A vállalatnak ilyenkor elég alkuereje van az olyan áremeléshez, aminek következtében nem szívják el vásárlóit a versenytársak

A versenypolitika, amely a piaci erőt korlátozza, hasznos lehet a fogyasztók számára olyankor, amikor a cégek összejátszanak az árak magas tartásában.

piaci erő: monopólium

Vegyünk például egy olyan céget, ami specializált terméket értékesít.

- Kevés a versenytársa, és ezért rugalmatlan a terméke iránti kereslet.
- Árait a határkölttség fölött tudja meghatározni anélkül, hogy vásárlókat veszítene, és így **monopoljárdékra** tesz szert.
- Ez a piaci kudarc egyik formája, mert hatékonysági – holtteher-veszteség jön létre.

A természetes monopólium az, amikor egy cég alacsonyabb átlagköltségen tud termelni kettőnél vagy háromnál, például a közműveknél.

Ilyenkor a verseny ösztönzése helyett a hatékony piacszerkezethez inkább árszabályozás vagy a köztulajdonban tartás vezet.

Piaci erőre törekvés

A vállalatok növelhetik a piaci erejüket:

- Termékinnovációval, ami megkülönbözteti a terméküket a többiekétől, például hibrid autóknál. Teljesen új termék esetén a versenytársak szabadalmi jogok alapján teljesen kizárhatók.
- Reklámmal, ami más termékektől csábítja el a vásárlókat, és növeli a saját márka iránti lojalitást. A reklám akár még a kedvezményeknél is hatékonyabban növelheti a vállalat profitját a kereslet növelésével.

Mindkét akció eltolja a vállalat terméke iránti keresleti görbét.

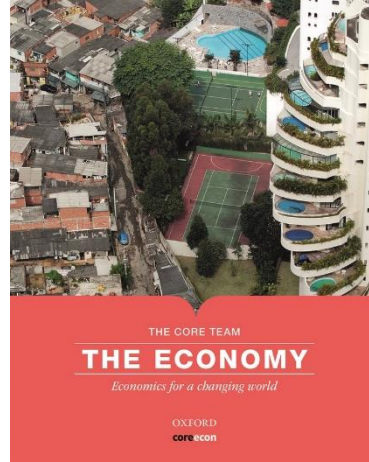
- Olvassa el a 8. fejezetet!

Köszönöm a figyelmet!

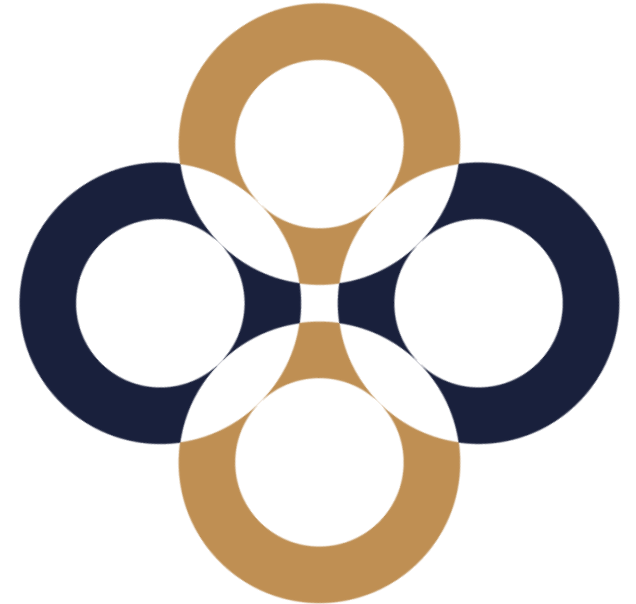
A magyar nyelvű jegyzet elkészítésében
közreműködött:

Barcsa Bianka, Szajbély Zsigmond,
Horváth Áron

7. HÉT, PIACI KERESLET ÉS KÍNÁLAT

THE ECONOMY, UNIT 8
SUPPLY AND DEMAND: PRICE-TAKING
AND COMPETITIVE MARKETS

Ebben a részben

- Bemutatjuk az **árelfogadó** vállalat és a vásárlók közti kapcsolatot.
- Megvizsgáljuk a **tökéletes verseny** speciális esetét, amely vonatkoztatási pontként nagyon hasznos esete a piacszerkezetnek.

TARTALOM

7.1 A versenyzői egyensúly

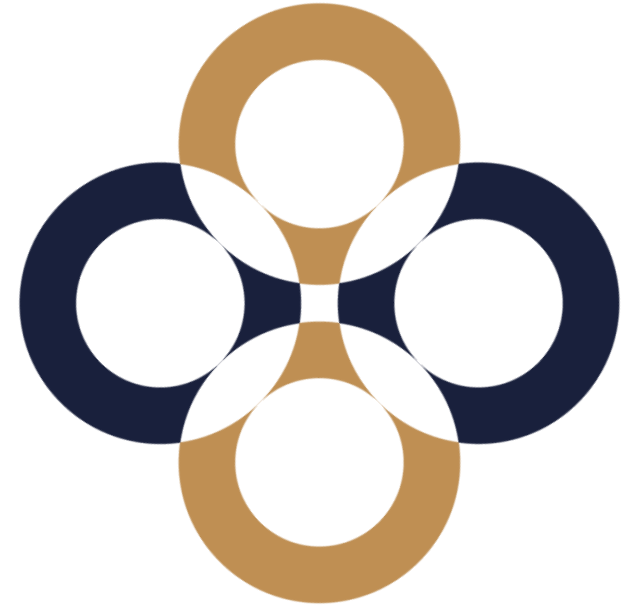
7.2 Az egyensúlyra ható tényezők

7.3 Tökéletes verseny

7.4 Esettanulmányok

7.1 VERSENYZŐI EGYENSÚLY

The Economy, Unit 7.1

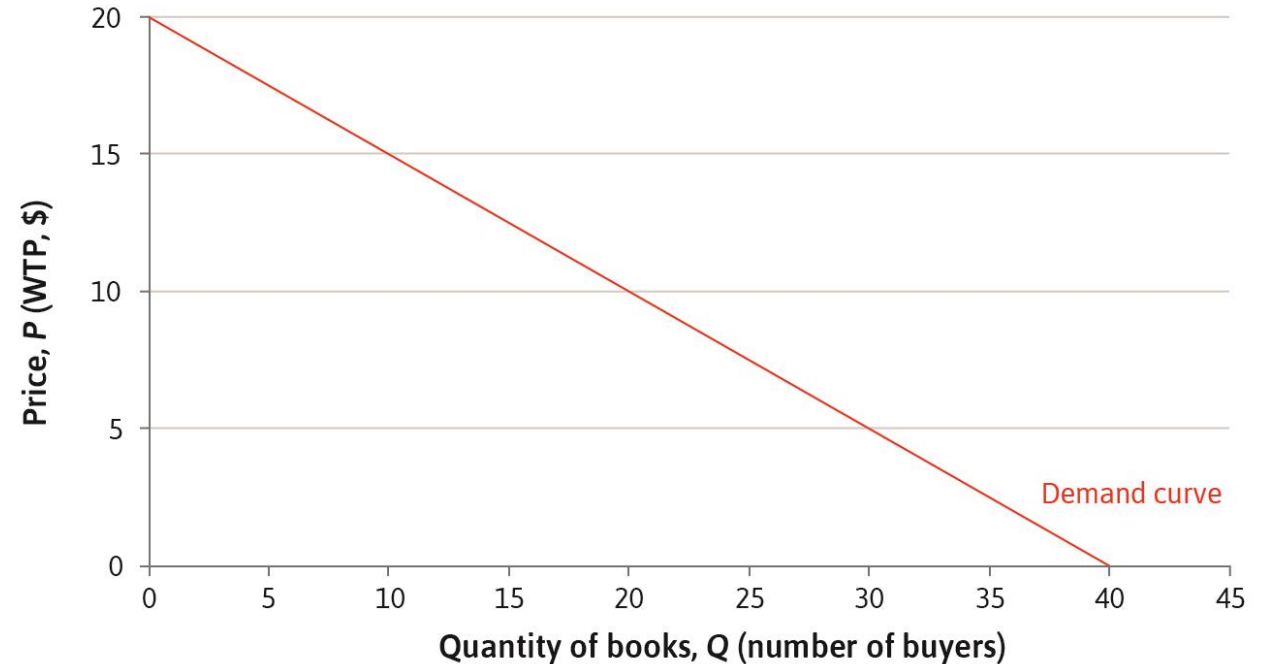

Keresleti görbe

Keresleti görbe = megmutatja azt a mennyiséget, amit a fogyasztók adott ár mellett megvásárolnak.

Megmutatja a vevők fizetési hajlandóságát (**WTP**).

Használt könyvek piaca van a képen

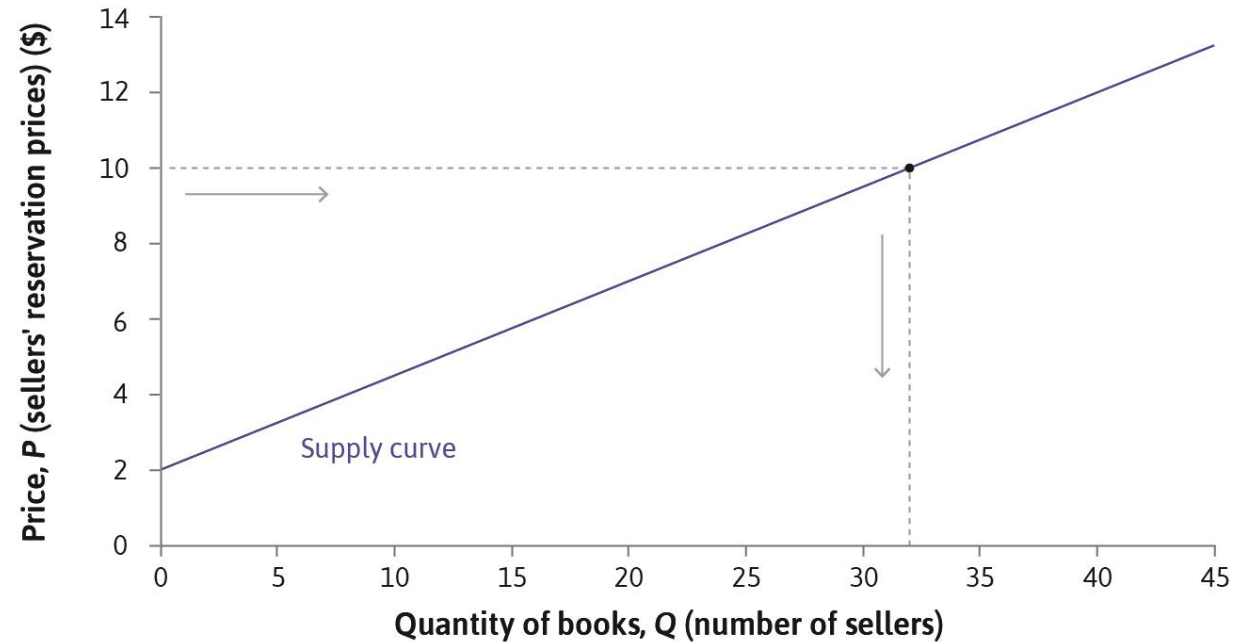

Kínálati görbe

Kínálati görbe = a vállalatok összes termelt mennyisége adott ár mellett.

Megmutatja az eladók elfogadási hajlandóságát (**WTA**).

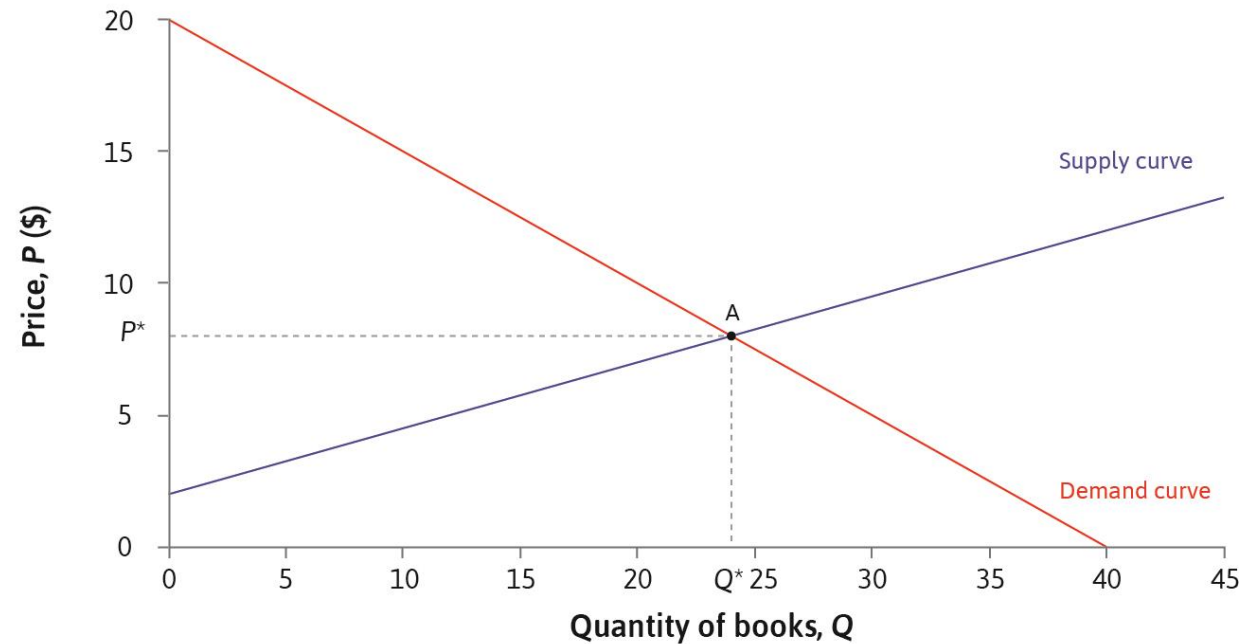
Az eladók rezervációs ára a teljes piacon különbözik.

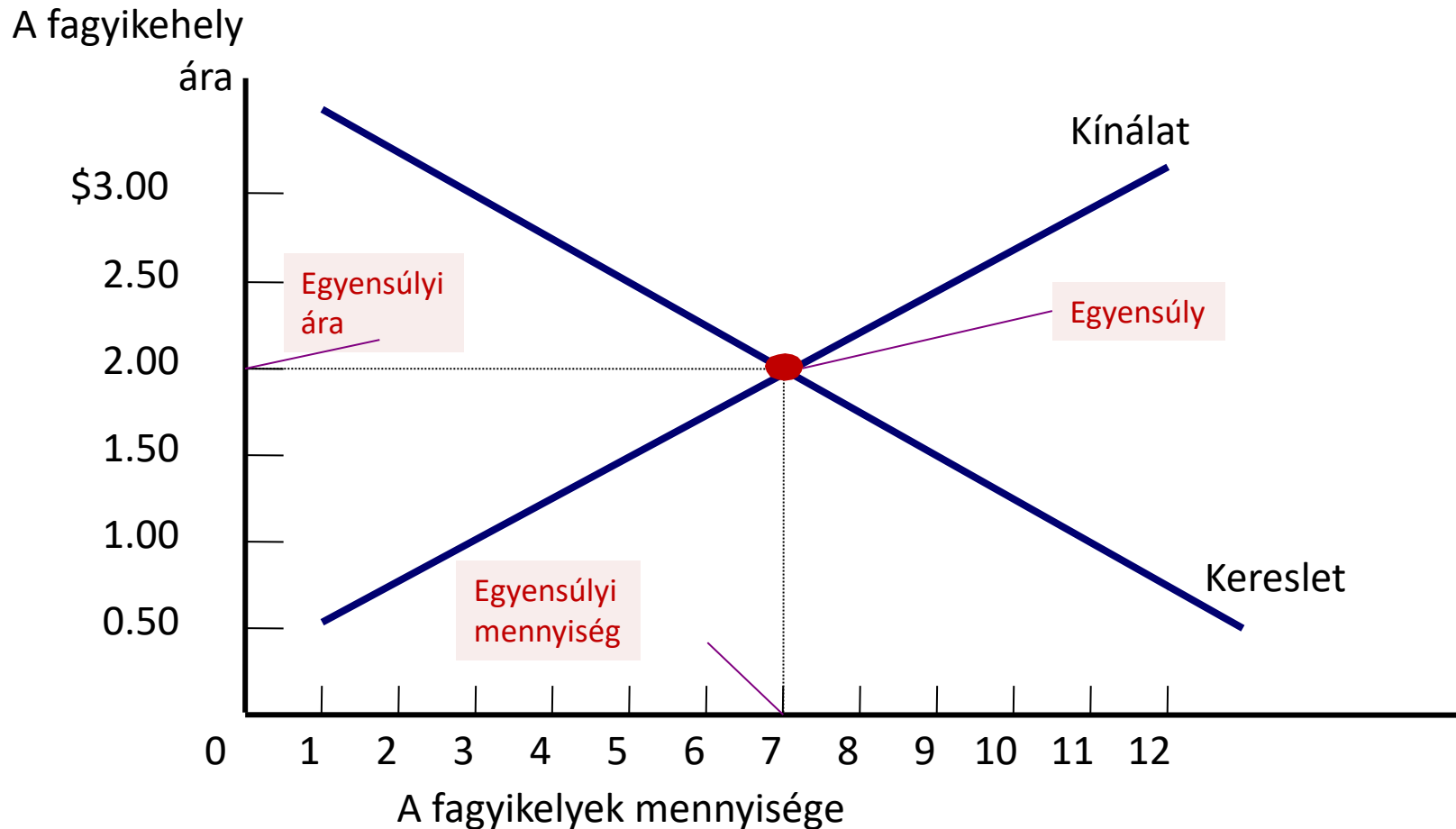
Egyensúlyi ár

A piactisztító **egyensúlyi ár** az, ahol a kereslet megegyezik a kínálattal.

- Egyik más ár sem Nash-egyensúlyi, hiszen egy magasabb ártól valamelyik vállalat nagyobb profitért árat csökkenthetne.
- Fontos hangsúlyozni, hogy ezek a termékek egyformák, és a vevőknek mindegy, hogy melyik eladótól vesznek.

A kereslet és a kínálat egyensúlya

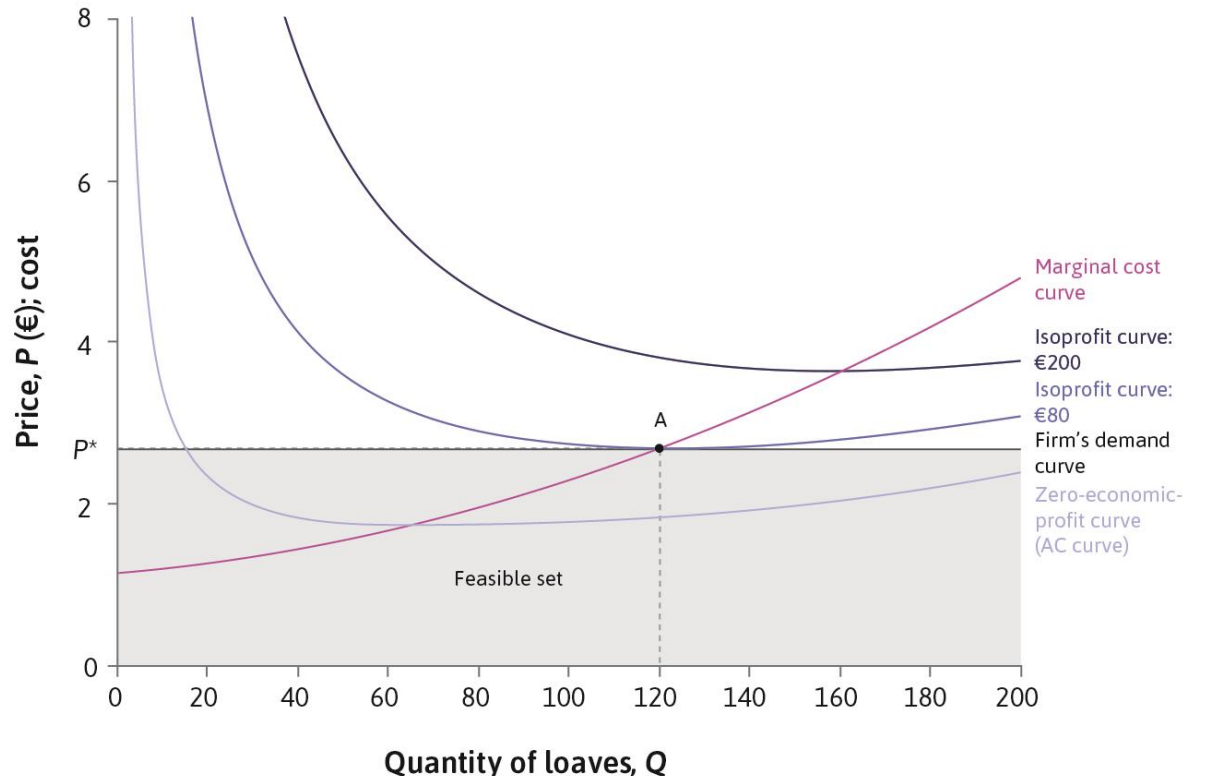
Az egyensúly ott van, ahol a keresleti és a kínálati görbe metszi egymást. Az egyensúlyi áron a kínált és a keresett mennyiség egyenlő. Itt az egyensúlyi ár \$2.00: Ezen az áron 7 fagyikelyhet kínálnak eladásra, és 7 fagyikelyhet akarnak megvenni.

Árelfogadó vállalatok

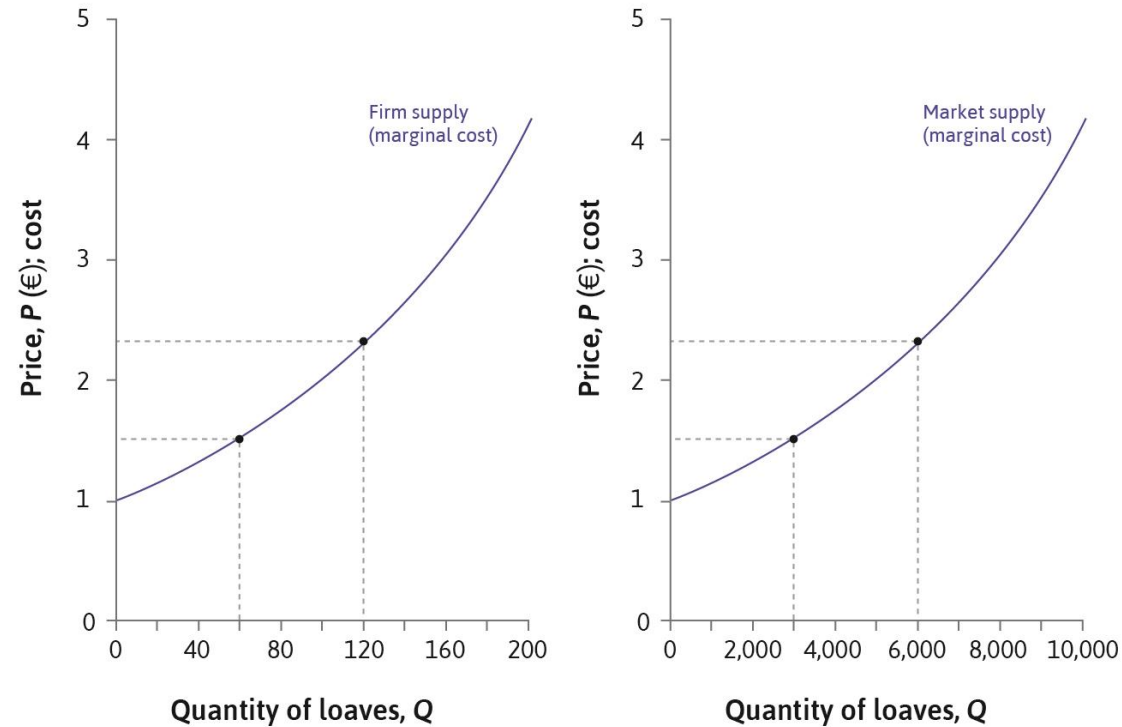
Az árelfogadó vállalatok tudják, hogy nem érdemes eltérniük a piaci ártól, és nem tudják befolyásolni a piaci árat.

- A keresleti görbe vízszintes.
- A profitmaximumban **MC=P** (az izoprofit görbe érintője vízszintes = 0)
- A vállalat kínálata az MC görbe

A vállalat a termelt mennyiségről dönt, az árról nem.

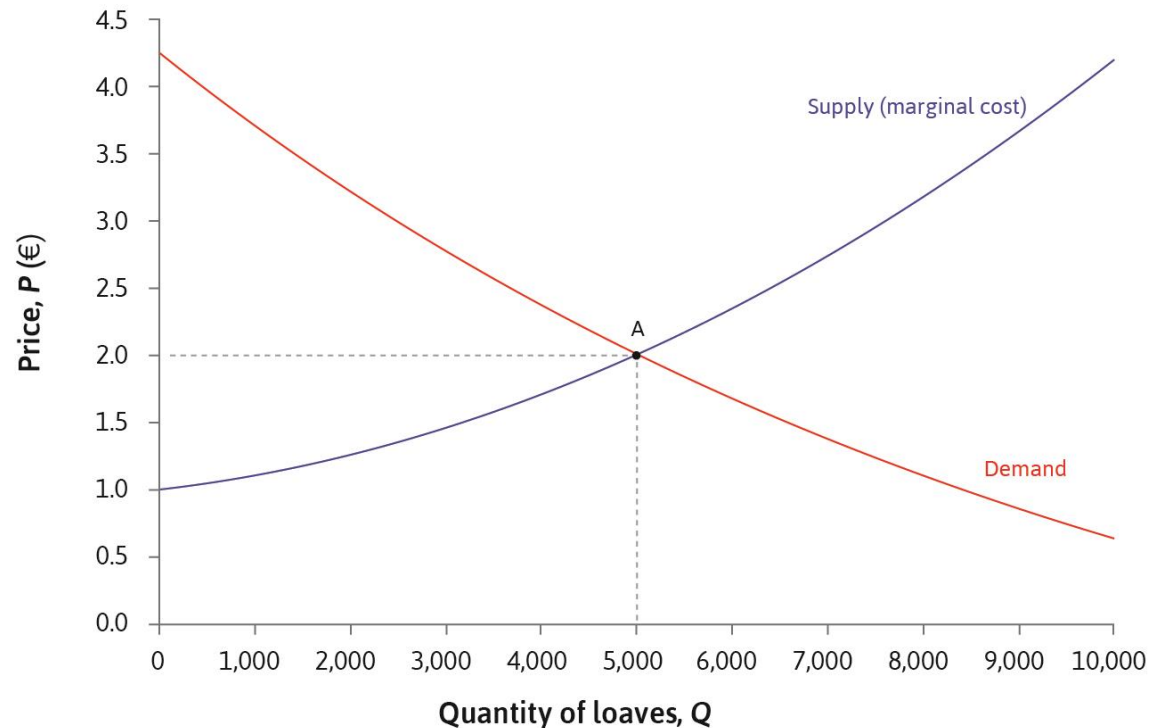
Árelfogadó vállalat: Piaci kínálati görbe

Piaci kínálati görbe – a piacon jelen lévő összes vállalat által termelt mennyiség. Ha a vállalatoknak egyforma a költségfüggvényük, akkor a piaci kínálati görbe megegyezik a piaci határköltség görbével.

Versenyzői egyensúly

- Minden vevő és eladó **árelfogadó**.
- A piaci ár mellett a kínált mennyiség megegyezik a keresett mennyiséggel.

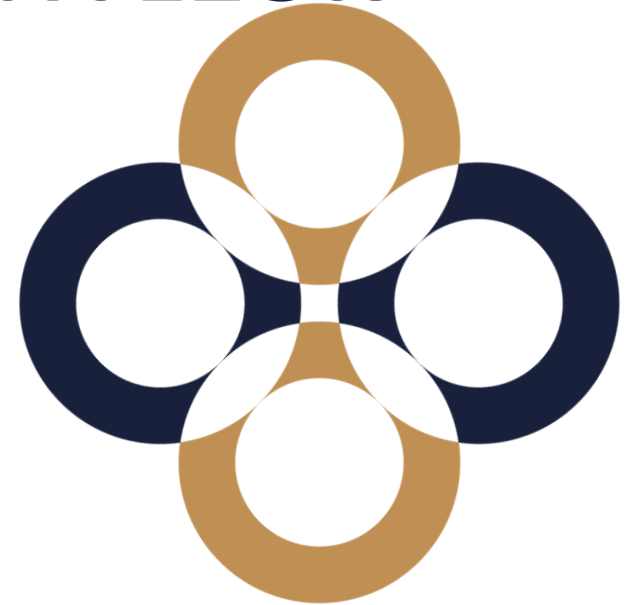
Számítási feladat

A keresleti és kínálati függvény az alábbi alakot ölti:

$$Q = 100 + 3 \cdot P \quad \text{és} \quad Q = 800 - 4 \cdot P$$

Számítsa ki az egyensúlyi árat és mennyiséget!

7.2 AZ EGYENSÚLYRA HATÓ TÉNYEZŐK

Mi történik az árral és a mennyiséggel, amikor a kereslet vagy a kínálat eltolódik?

	A kínálat nem változik	A kínálat megnö	A kínálat lecsökken
A kereslet nem változik	P marad Q marad	P le Q fel	P fel Q le
A kereslet megnö	P fel Q fel	P bizonytalan Q fel	P fel Q bizonytalan
A kereslet lecsökken	P le Q le	P le Q bizonytalan	P bizonytalan Q le

Számítási feladat

A keresleti és kínálati függvény az alábbi alakot ölti:

$$Q = 100 + 3 \cdot P \quad \text{és} \quad Q = 800 - 4 \cdot P$$

1. Számítsa ki az egyensúlyi árat és mennyiséget!
2. Tegyük fel, hogy a kereslet megnő $1500 - 4 \cdot P$ -re.
Számítsa ki az új egyensúlyt!
3. Ábrázolja a megoldást!

Kereslet – gyakorlás/1

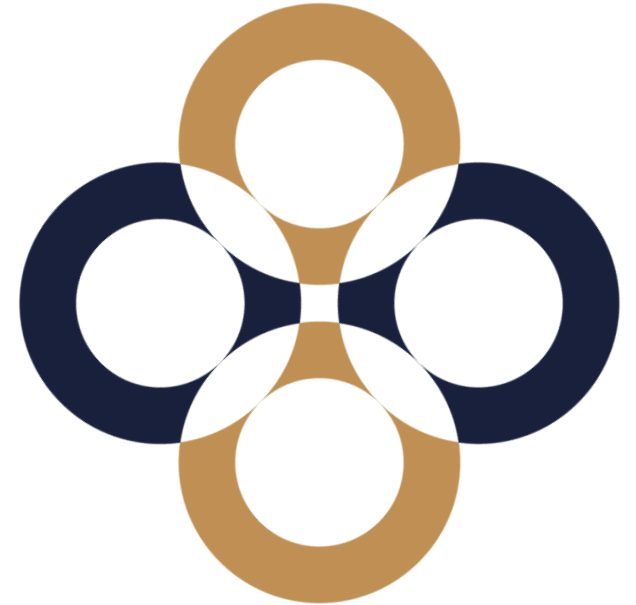
Brit tudósok kiderítik, hogy a nutella megnöveli a kopaszodás kockázatát.

Mi történik a nutella piacán?

Kínálat – gyakorlás/3

- Súlyos járvány sújtja a mogyoróféléket szerte a világon.
Mi történik a Nutella kínálatával?

7.3 TÖKÉLETES VERSENY

Árelfogadó és ármeghatározó szerep

ármeghatározó (monopólium)

Price-takers (Perfect Competition)

MC < értékesítési ár

MC = értékesítési ár

A vállalat tulajdonosai **közgazdasági járadékra** tesznek szert rövid és hosszú távon is.

Hosszú távon nem keletkezik közgazdasági járadék a vállalatnál.

A vállalatok reklámozzák az egyedi termékeiket.

Relatív keves hirdetés.

A vállalatok védjegyekkel védik termékeiket, és fejlesztésekkel igyekeznek növelni az egyediséget.

A piaci termékek homogének.

Összefoglalás

1. Az árelfogadó vállalatok modellje jól elemezhető a keresleti és kínálati görbével.
2. Az árelfogadó vállalatok versenyeznek, $MC =$ értékesítési ár szintig.
3. A tökéletes verseny speciális elméleti konstrukció, de nagyon fontos a piacok szerkezetének vizsgálata során.

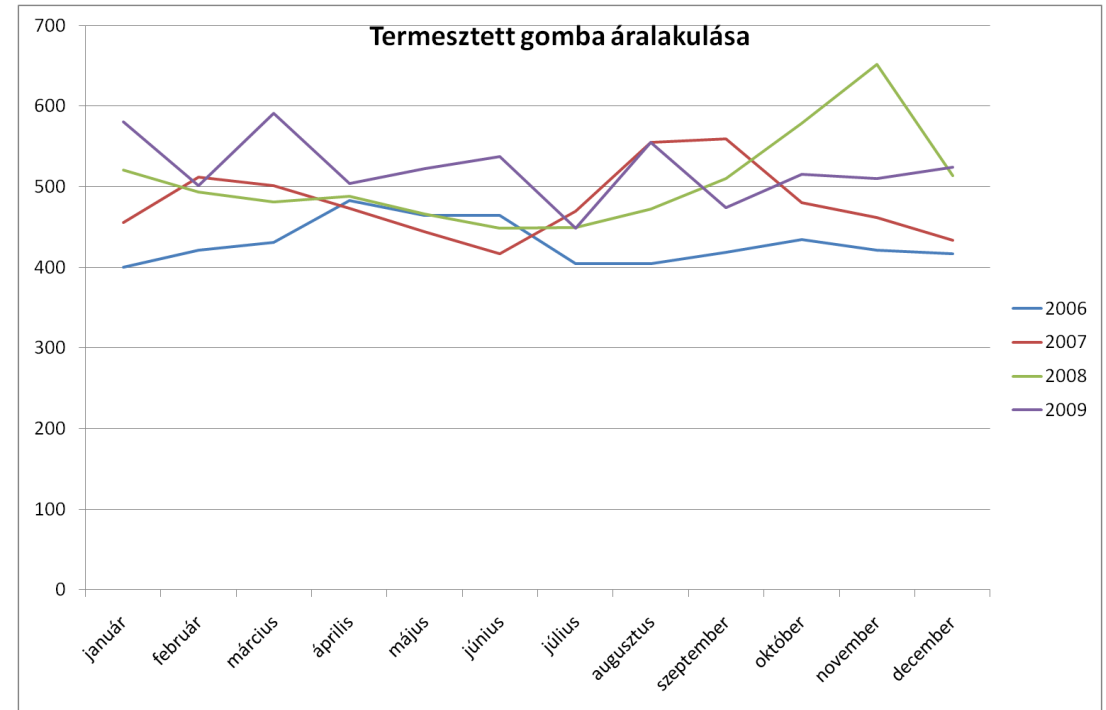
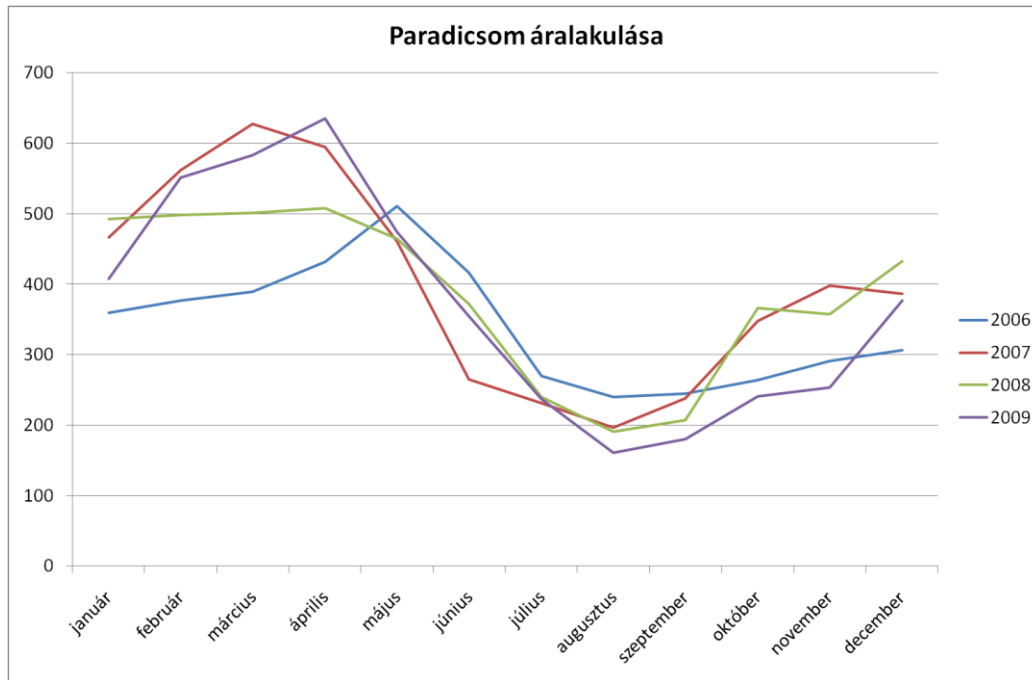
Esettanulmányok

Rajzolja le a hírekben szereplő piacot és ismertesse a változásokat!

1. Kevesebb a hazai élelmiszer

Egyre nő a hazai boltok polcain az olcsóbb importtermékek aránya, miután az esős időjárás elmosta a magyarországi termés egyharmadát. A kevesebb hazai áru miatt már tíz–tizenöt százalékos az áremelkedés a kereskedelemben. A korai érésű magyar cseresznye és meggy fele pusztult el az elmúlt hetekben. A szamóca-termést is megtizedelte az időjárás, és a később érő gyümölcsökből, például dinnyéből is kevesebb lesz az idén. A gabonapiacra sem jobb a helyzet, a kiesés a harminc százalékot is meghaladhatja. Az őszi vetéseket a gombásodás ölte meg, a tavasziak megfulladtak a vízben. A gazdákat az exportbevételek visszaesése is sújtja.

2. Zöldségek áralakulása

3. Jön a húsvét – Mennyire megy fel a tojás ára?

Thury Attila, aki egyben a MoháCsibe Kft. vezetője kifejtette: miközben az ömlesztett, raklapon értékesített tyúktojás jelenleg nettó 18 forintért adható el, a megnövä kereslet nyomán a pár héttel ezelőtti 17 forintról a tavalyihoz képest valamivel magasabb árra juthat el.

A fogyasztók azonban aligha bírnak el egy 21-22 forintos vagy ennél magasabb termelői árat – véli Thury Attila.

Nemcsak a közelgő húsvét, de a recesszió is pozitívan hat a tojásfogyasztásra. Magyarországon az éves fogyasztás fejenként 270 darab körül stagnál, ez a termék olcsó árán túl Thury Attila szerint annak is köszönhető, hogy a dietetikusok már nem tartják a koleszterinproblémákért felelősnek az élelmiszert.

4. Ázsiában a rizs ára idén háromszorosára emelkedett

Ázsiában a rizs ára az idén eddig átlagosan háromszorosára emelkedett, és a chicagói árutőzsdén is több mint 80 százalékos éremelkedés volt a legközelebbi határidőkre, mert az általánossá vált élelmiszerhiány közepette számos országban fogyasztási korlátozásokat és exporttilalmat hirdettek.

India, amely a világ második számú rizsexportőre, tavaly októberben megtiltotta a legtöbb rizsfajta exportját. A kisebb exportőrök közül Indonézia és Brazília is felfüggesztette, illetve korlátozta a rizs exportját.

5. Ázsiában jóval olcsóbb lett az iroda

A világ vezető nagyvárosaiban eddig nem tapasztalt mértékben visszaesett az irodaterületek iránti kereslet, ami jelentősen hozzájárult a prémium kategóriás irodák esetében a 2003 óta először bekövetkezett kollektív, globális bérletidíj-csökkenéshez. A Cushman & Wakefield kutatása szerint 2009 először, a világon minden régióban visszaestek a prémium kategóriás irodák bérleti díjai.

A prémium irodabérleti díjak legnagyobb mértékű csökkenése az ázsiai és Csendes-óceáni térség nagyobb városaiban történt, így Szingapúrban 45 százalékos, Hong Kongban 35 százalékos és Tokióban 21 százalékos visszaesés következett be. A régióban mért legmagasabb, 53 százalékos visszaesés Ho Chi Minh (Vietnam) városban volt tapasztalható.

6. Egyre kevesebb pénzért dolgoznak a románok

Augusztusban 1,2 százalékkal 1339 lejre (egy euró 4,27 lej) csökkent a nettó átlagkereset Romániában az előző hónaphoz képest - derül ki a statisztikai hivatal (INS) ma közzétett adataiból. A legjelentősebb bércsökkenésről a dohányipari dolgozók számolhattak be, a nettó átlagkeresetük több mint hét százalékkal zsugorodott augusztusban. A textiliparban, feldolgozóiparban, a bányászatban négy és öt százalék volt a bércsökkenés, míg az energiaszolgáltatók alkalmazottainak és a pénzügyi szolgáltatásokat közvetítők fizetése 3-4 százalékkal csökkent.

Kapcsolódó kérdések:

1. Mi lenne, ha nem jöttek volna külföldi termékek a polcokra?
2. Változhat-e évről-évre a szezonális áralakulás? Lehet-e meggazdagodni úgy, ha valaki olcsón vesz paradicsomot és drágán akarja eladni?
3. Mit jelent a „A fogyasztók azonban aligha bírják el egy 21-22 forintos vagy ennél magasabb termelői árat”?
4. Mi történt a chicagói tőzsdén? Mi történt az indiai piacon? Hol lehet rugalmasabb a rizs kereslete? Mit jelent ez az áralakulás szempontjából?
5. Mennyire lehet rugalmas az irodák kínálata?
6. Melyik szektorban mennyire rugalmas a munka kínálata?

Otthoni tevékenység

- Nézze meg az alábbi videót:

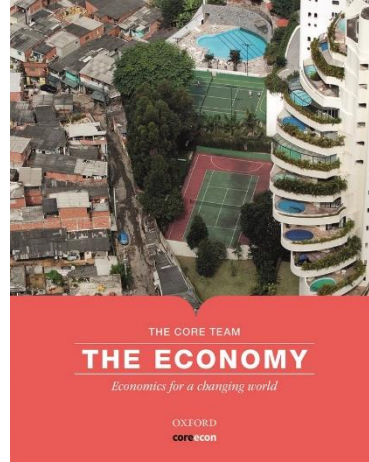
https://www.youtube.com/watch?v=g9aDizJpd_s

- Olvassa el a 8. fejezetet, 8.5 új anyag lesz! (Mankiw 7. fejezetben van)
- Csinálják a házi feladatot!

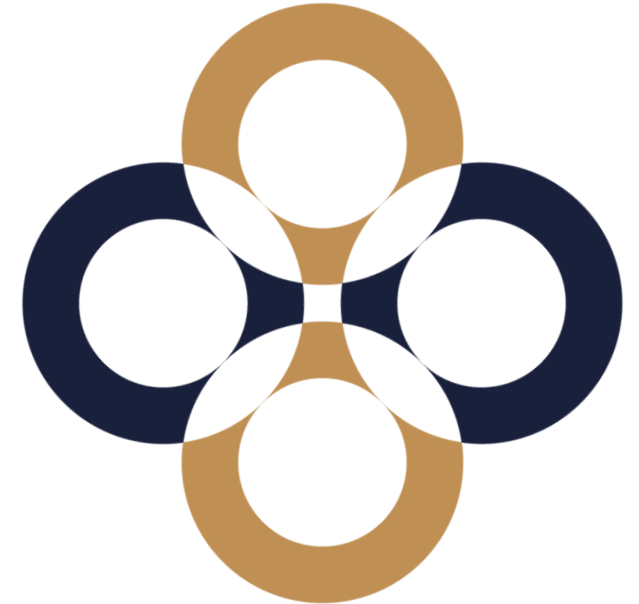
Köszönöm a figyelmet!

A magyar nyelvű jegyzet elkészítésében
közreműködött:
Horváth Áron

8. HÉT, PIACI EGYENSÚLY ÉS A VERSENYZŐI PIAC PARETO-HATÉKONYSÁGA

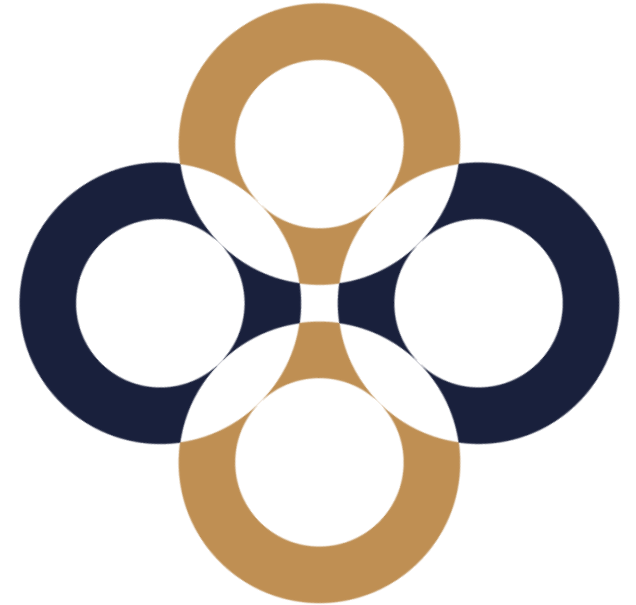
THE ECONOMY,
UNIT 8, SUPPLY AND DEMAND:
PRICE-TAKING AND COMPETITIVE
MARKETS

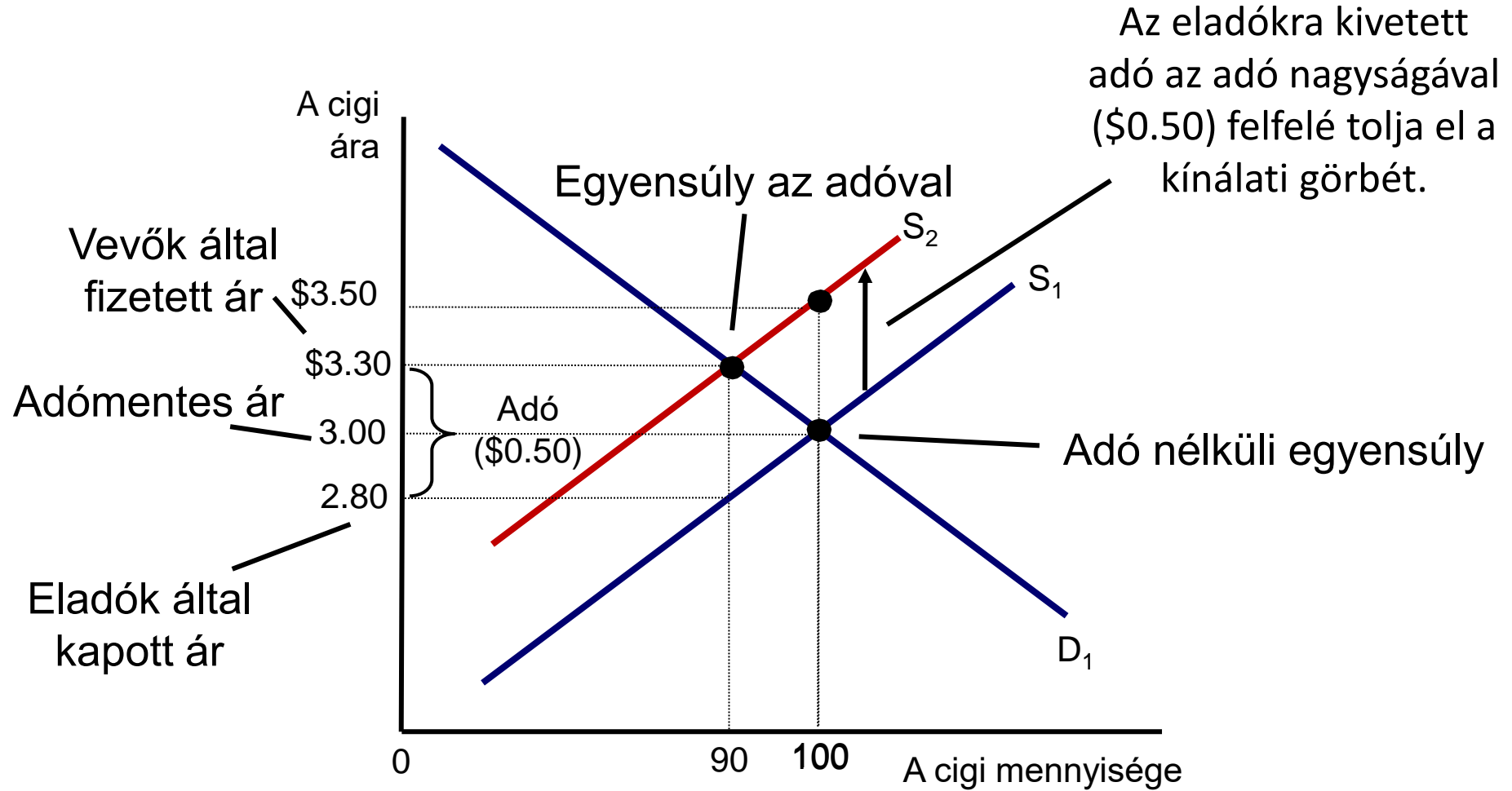
TARTALOM

- 8.1 Adózás a kereslet és kínálat modelljében
- 8.2 A kereskedelemről származó előnyök
- 8.3 A tökéletes verseny hatékonysága

8.1 ADÓZÁS A KERESLET ÉS KÍNÁLAT MODELLJÉBEN

Az eladókra kivetett adó

Sztori

Amikor egy \$0.50-os adót vetnek ki az eladókra, a kínálati görbe \$0.50-tel eltolódik, S_1 -ből S_2 -be. Az egyensúlyi mennyiség 100-ról 90 doboz cigire esik. A vevők által fizetett ár \$3.00-ról \$3.30-ra emelkedik. Az (adózás után) az eladók által kapott ár \$3.00-ról \$2.80-ra esik.

- Annak ellenére, hogy az adót az eladókra vetették ki, a vevők és az eladók megosztóznak az adóterhen.
- Közgazdasági értelemben mást terhel az adó, mint akire azt kivetik.

Feladat

Az alábbi keresleti és kínálati görbe adott:

$$85 - 5Q \quad 2Q + 8$$

Számítsa ki az egyensúlyi árat és mennyiséget a piacon.

Az eladóknak minden eladott termék után 7 egység adót kell befizetniük.

Mennyi lesz most az egyensúlyi ár és mennyiség?

Mi történne, ha a vevőknek kellene minden vásárolt termék után 7 egység adót fizetniük?

Feladat (megoldás)

kereslet: $85 - 5Q$ kínálat: $2Q + 8$

$$85 - 5Q = 2Q + 8 \rightarrow 77 = 7Q \rightarrow Q^* = 11; P^* = 30$$

Az adó egy egységköltség növelő beavatkozás: minden eladott terméket 7-tel többbe kerül előállítani. Így a határköltség mindenhol 7-tel nő.

$$85 - 5Q = 2Q + 8 + 7 \rightarrow 70 = 7Q \rightarrow Q^* = 10; P^* = 35$$

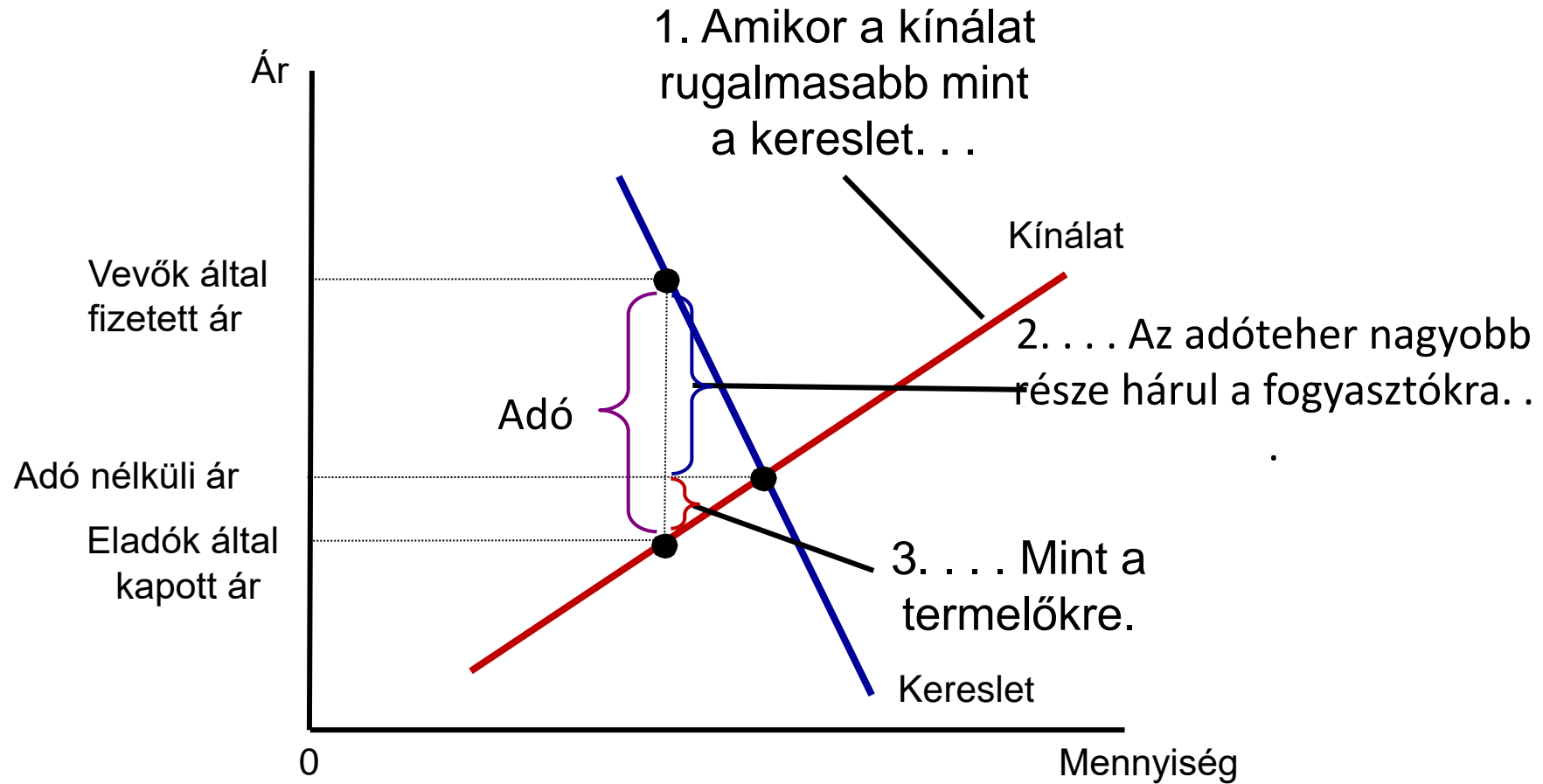
Ha a vevőnek kell fizetnie, akkor a keresleti görbe lefelé tolódik, mert minden termékre csak 7 egyéggel kevesebb pénz jut.

$$85 - 7 - 5Q = 2Q + 8 \rightarrow 70 = 7Q \rightarrow Q^* = 10; P^* = 28$$

Ugyanaz a helyzet, mert összességében a vevő most is 35-öt fizet egy termékért, az eladó meg 28-at kap meg.

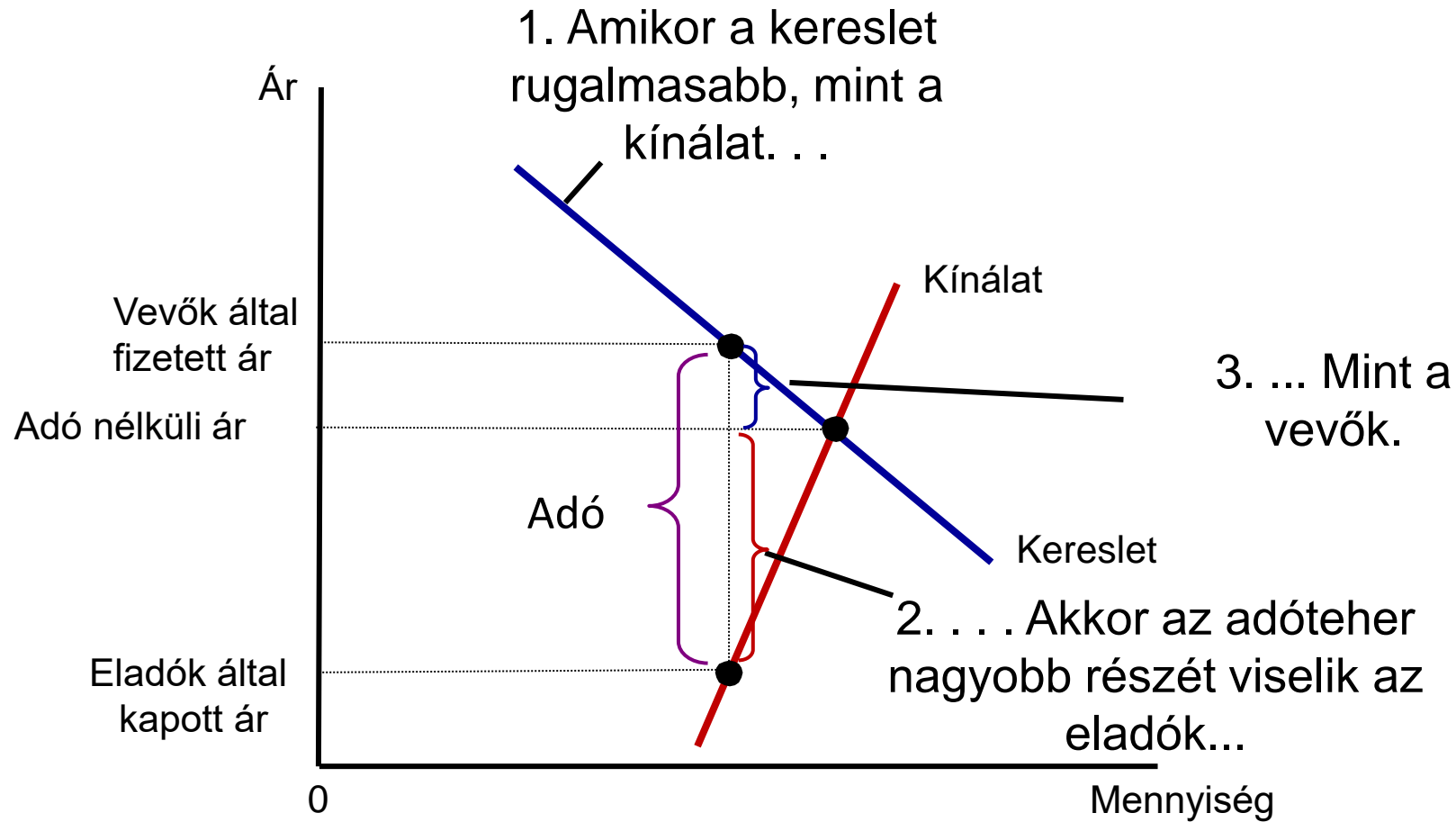
Hogyan oszlik meg az adóteher? (a)

(a) Rugalmas kínálat, rugalmatlan kereslet

Hogyan oszlik meg az adóteher (b)

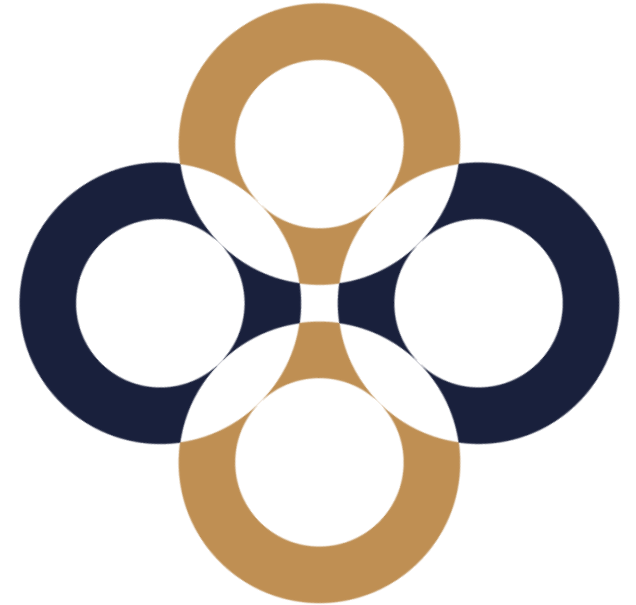
(b) Rugalmatlan kínálat, rugalmas kereslet

Rugalmasság és adóteher-megosztás

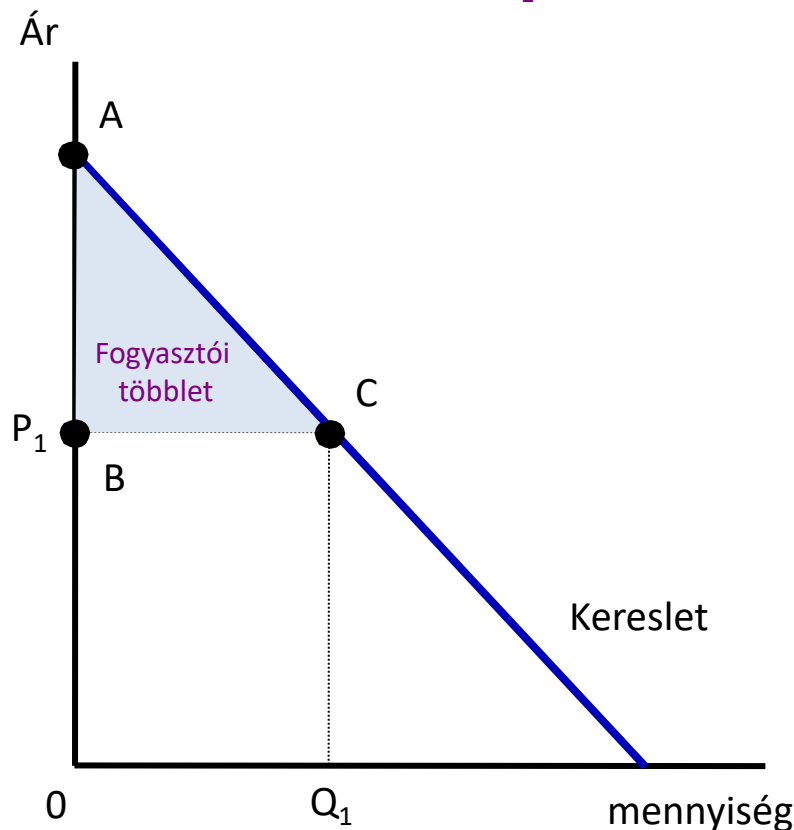
- Nagyon rugalmas kínálat és viszonylag rugalmatlan kereslet
 - Eladók – az adóteher kis része
 - Vevők – az adóteher nagy része
- Viszonylag rugalmatlan kínálat és nagyon rugalmas kereslet
 - Eladók – az adóteher nagy része
 - Vevők – az adóteher kis része
- Az adóteher a rugalmatlanabb piaci szereplőre hárul nagyobb részben
 - Kevéssé rugalmas kereslet
 - A vevőknek nincs sok alternatívájuk erre a termékre – minél rugalmatlanabb a kereslet, annál több hárul rájuk az adóból
 - Kevéssé rugalmas kínálat
 - Az eladóknak nincs sok alternatívájuk a termék gyártására

8.2 A KERESKEDELEMBŐL SZÁRMAZÓ ELŐNYÖK

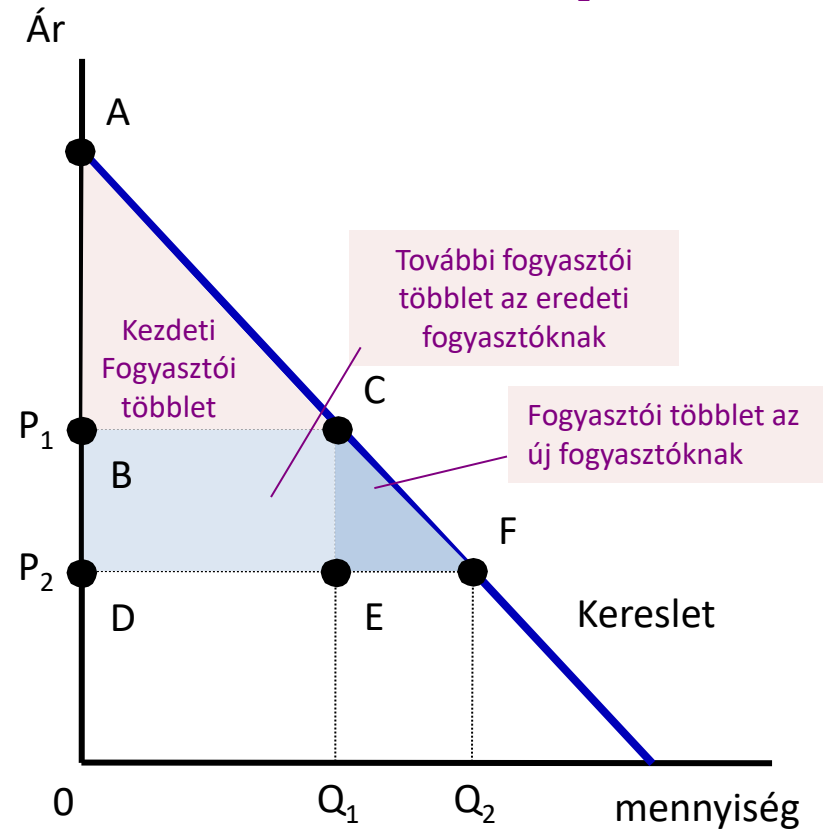

Fogyasztói többlet: A keresleti görbe alatti, de az ár fölötti terület

(a) Fogyasztói többlet P_1 árnál

(b) Fogyasztói többlet P_2 árnál

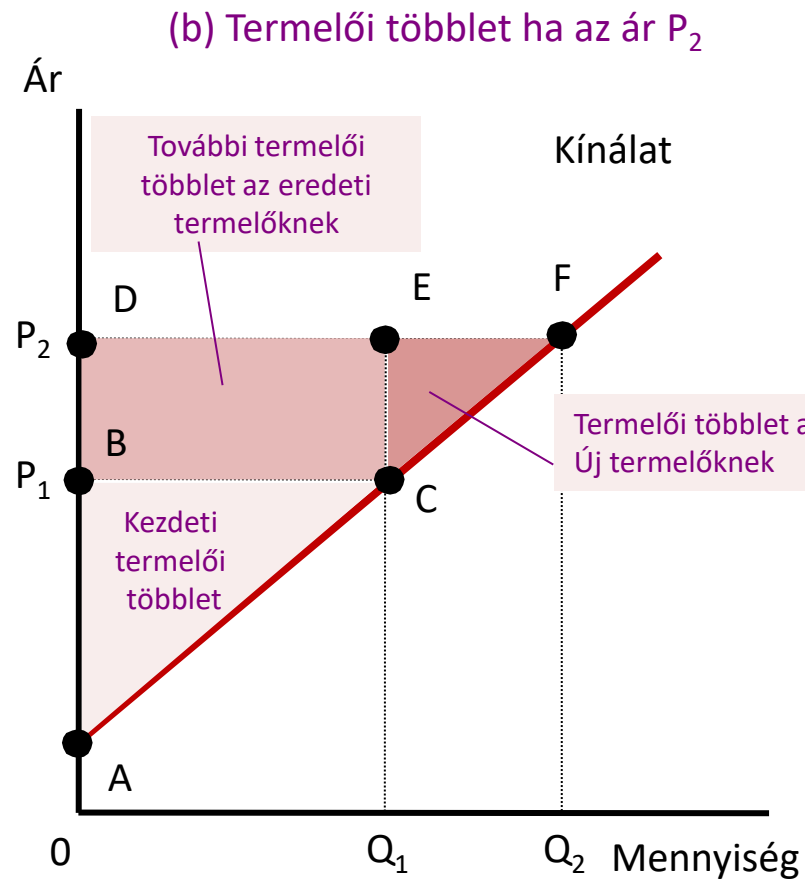
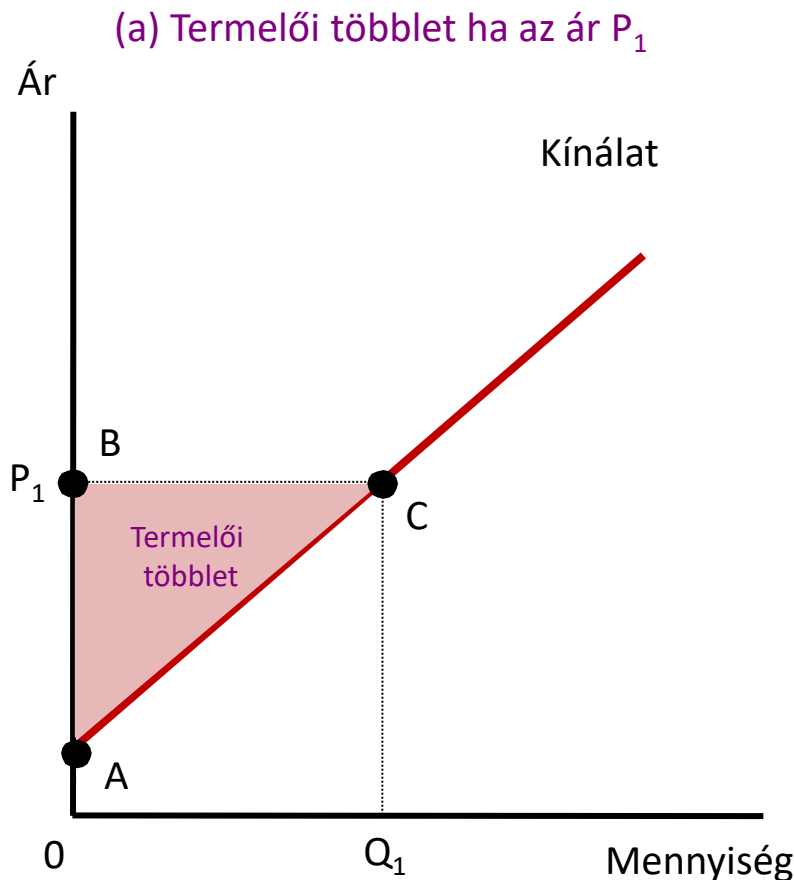

Az (a) ábrán az ár P_1 , a keresett mennyiség Q_1 , és a fogyasztói többlet az ABC háromszög területével egyenlő. Amikor az ár P_1 -ről P_2 -re csökken, ahogyan a (b) ábrán, a keresett mennyiség Q_1 -ről Q_2 -re nő, és a fogyasztói többlet az ADF háromszög területére duzzad. A fogyasztói többlet növekedés (BCFD terület) részben azért történik, mert az eredeti fogyasztók most kevesebbet fizetnek (BCED terület), és részben azért, mert új fogyasztók lépnek be a piacra ezen az alacsonyabb áron (CEF terület).

Termelői többlet

- **Költségek és az eladási hajlandóság**
- **Költségek**
 - Minden olyan dolog értéke, amiről az eladónak le kell mondania ahhoz, hogy előállítson egy terméket
- **Termelői többlet**
 - Az összeg amit az eladó kap a termékért
 - Mínusz az előállítási költség

Termelői többlet: Az ár alatti, de a kínálati görbe feletti terület

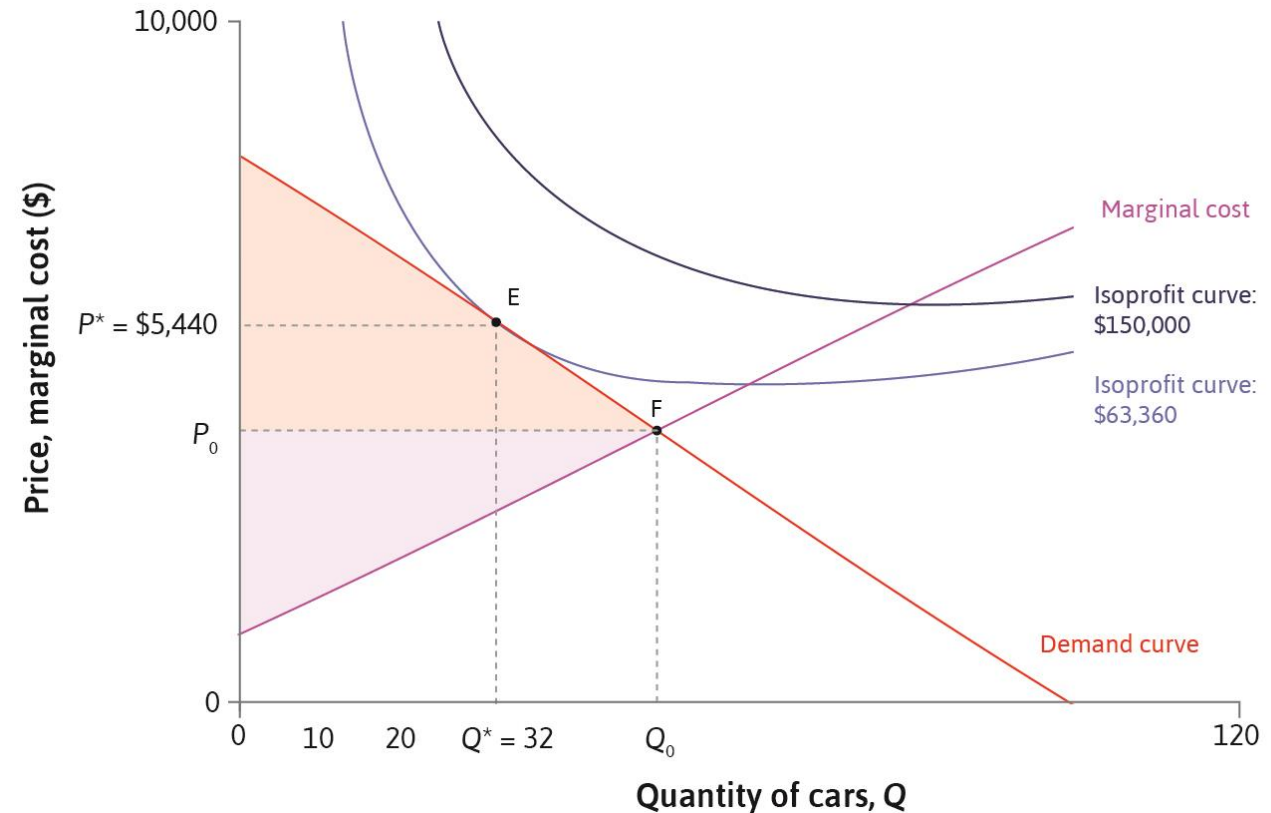
Az (a) ábrán az ár P_1 , a termelt mennyiség Q_1 , és a termelői többlet az ABC háromszög területe. Amikor az ár P_1 -ről P_2 -re emelkedik, ahogy a (b) ábrán, a termelt mennyiség Q_1 -ről Q_2 -re nő és a termelői többlet az ADF háromszög területére duzzad. A termelői többletnövekedés (BCFD terület) részben azért van, mert az eredeti termelők most többet kapnak (BCED terület), és részben azért mert ennél a magasabb árnál új termelők léptek be a piacra (CEF terület).

A többlet mérése

Fogyasztói többlet (CS) = a fizetési hajlandóság és a vételár közti teljes különbségek összegezve

Termelői többlet (PS) = az eladási ár és a határköltség közti teljes különbségek összegezve
(profit = PS – fix költségek)

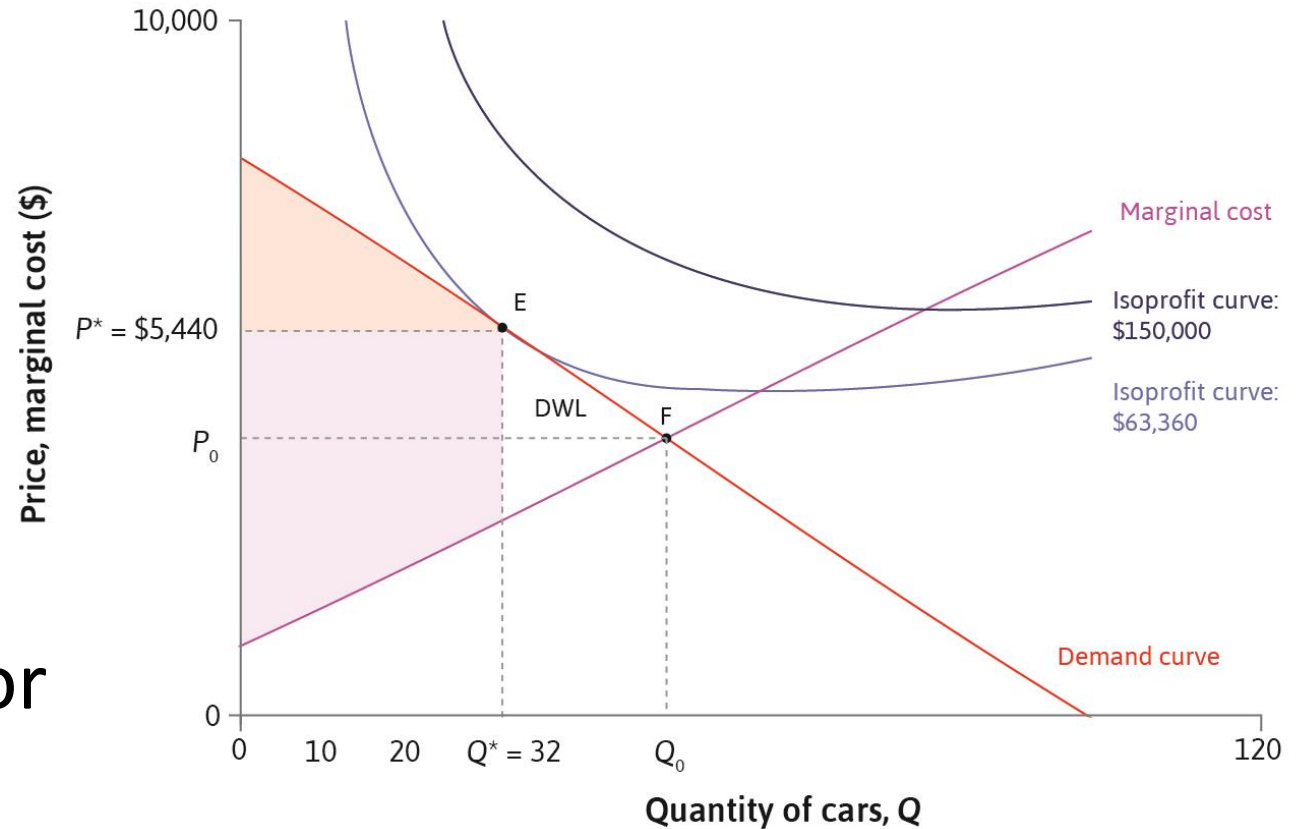
Teljes többlet = fogyasztói többlet + termelői többlet
= a kereskedelemből származó előnyök (az ábrán a színezett rész)

Holtteher veszteség

Holtteher veszteség = a Pareto-hatékony elosztáshoz képesti veszteség a teljes többletből (kihasználatlan kereskedelmi lehetőségek)

A teljes többlet maximális, amikor a **kereslet = határkölttség**, ez Pareto-hatékony allokáció

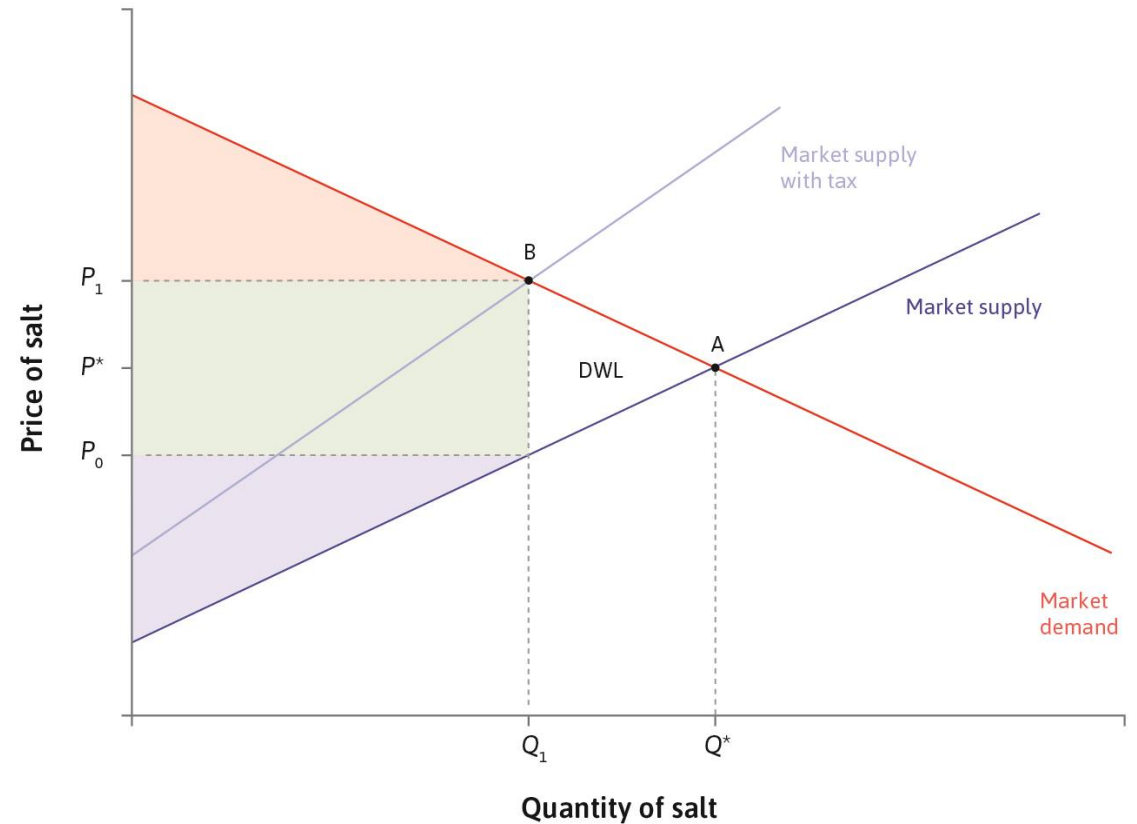
Adózás

A kormányzatok leginkább adóbevételeiből finanszírozzák kiadásait.

Az adók eltolják a keresleti vagy kínálati görbét, mert az ár minden mennyiség mellett magasabb.

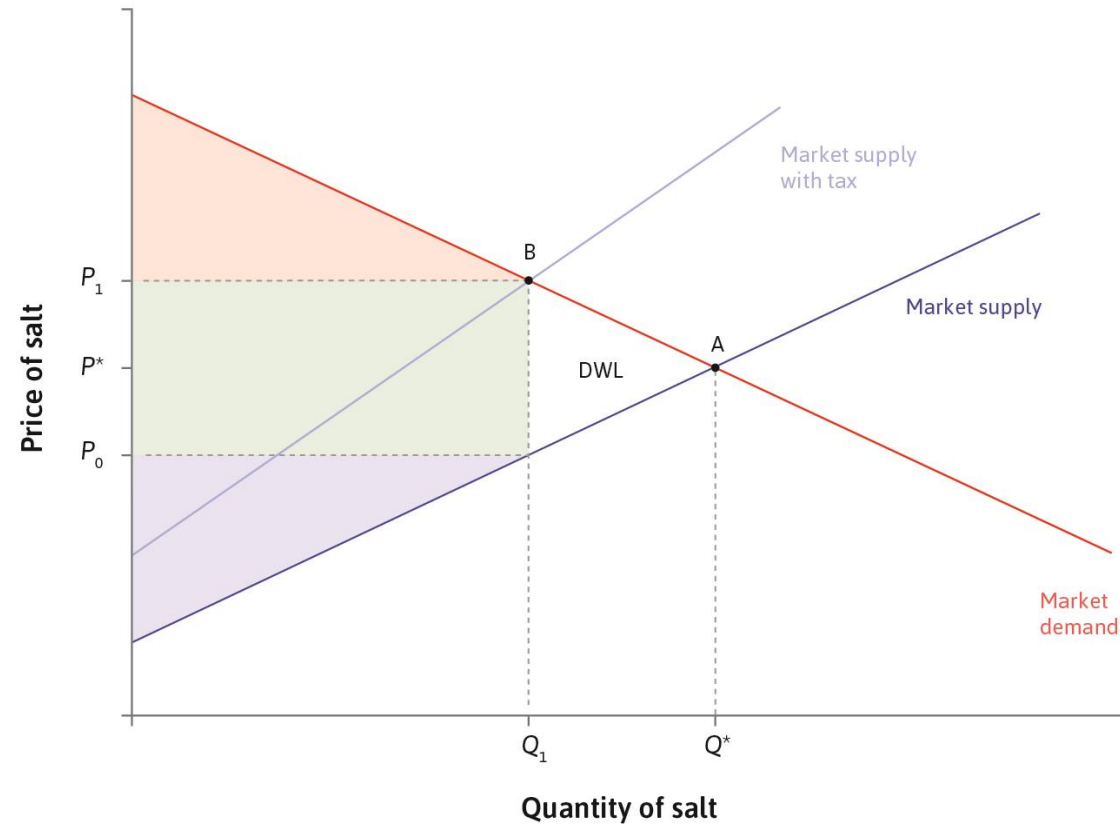
Az adók csökkentik a többletet:

- Fogasztói többlet – lazac
- Termelői többlet – lila
- Adóbevéétel – zöld
- **Holtteher veszteség** – fehér háromszög

Adózás: jóléti hatások

- A teljes többlet csökkenése annál nagyobb, minél rugalmasabb a kereslet és a kínálat.
- **Az adó incidencia** (hogyan kit sújt az adó) a kereslet és a kínálat relatív rugalmasságán múlik. A rugalmatlanabb oldalt terheli inkább az adó, ehhez is kapcsolódhat a kivetett adó célja.
- Az adók még akár növelhetik is a jólétet abban az esetben, ha nagyon közérdekű dolgokat finanszíroz belőlük a kormányzat.

Feladat

kereslet: $85 - 5Q$ kínálat: $2Q + 8$

Mekkora a fogyasztói többlet és mekkora a termelői többlet?

- 7 egységnyi adó kivetése után
- Mekkora a fogyasztói többlet?
 - Mekkora a termelői többlet?
 - Mennyi a befizetett adó?
 - Mekkora a holtteher elvesztés?

Feladat (megoldás)

Kiinduláskor:

Fogyasztói Többlet (Consumer surplus): $11 \cdot (85 - 30) / 2 = 302,5$

Termelői Többlet (Producer surplus): $11 \cdot (30 - 8) / 2 = 121$

Teljes többlet: $302,5 + 121 = 423,5$

Adózás után:

Fogyasztói Többlet (Consumer surplus): $10 \cdot (85 - 35) / 2 = 250$

Termelői Többlet (Producer surplus): $10 \cdot (28 - 8) / 2 = 100$

Befizetett adó: $10 \cdot 7 = 70$

Holtteher veszteség: $(11 - 10) \cdot 7 / 2 = 3,5$

Összesen: $250 + 100 + 70 + 3,5 = 423,5$

11. A brokkoli kínálatát és keresletét a következő egyenletek írják le:

Kínálat: $Q^S = 4P - 80$

Kereslet: $Q^D = 100 - 4P$.

A Q -t vékában mérjük, és P a vékánkénti ár.

- Rajzoljuk fel a kínálati és a keresleti görbét! Mekkora az egyensúlyi ár és mennyiség?
- Számoljuk ki a fogyasztói többletet, a termelői többletet és a teljes többletet az egyensúlyban!
- Ha egy diktátor, aki utálja a brokkolit, betiltaná ezt a zöldséget, ki viselne emiatt nagyobb terhet, a brokkoli vevői vagy az eladói?

12. Tegyük fel, hogy a piacot a következő kínálati és keresleti egyenletek írják le.

$$Q^S = 2P$$

$$Q^D = 300 - P$$

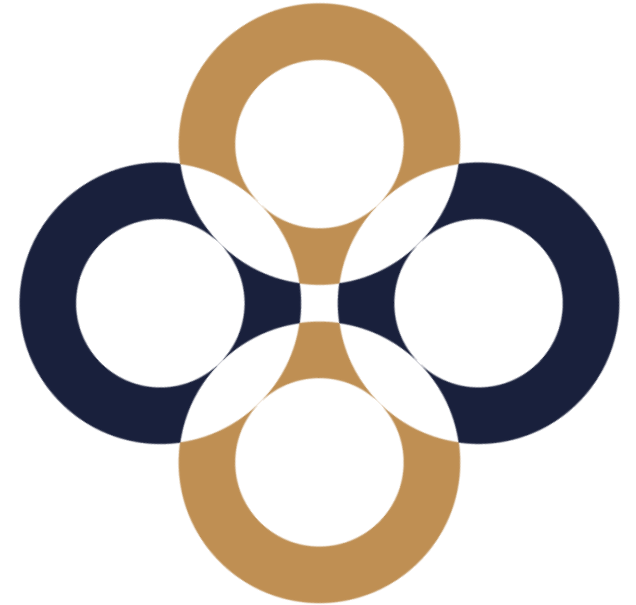
- a) Számoljuk ki az egyensúlyi árat és egyensúlyi mennyiséget!
b) Tegyük fel, hogy T nagyságú adót vetnek ki a vevőkre, így az új keresleti görbe:

$$Q^D = 300 - (P+T).$$

Számoljuk ki az új egyensúlyt. Mi történik az eladók által kapott árral, a vevők által fizetett árral és az eladott mennyiséggel?

- c) Az adóbevétel $T \times Q$. A b) pontban adott válaszunk alapján számoljuk ki az adóbevételt T függvényében! Rajzoljuk fel ezt az összefüggést 0 és 300 közötti T -k esetén!
- d) Az adó okozta holtteher-veszteséget a kínálati és keresleti görbék közötti háromszög területe mutatja. Felidézve, hogy a háromszög területe $1/2 \times \text{alap} \times \text{magasság}$, fejezzük ki a holtteher-veszteséget T függvényeként! Rajzoljuk fel ezt az összefüggést 0 és 300 közötti T -k esetén! (Tipp: ha oldalról nézzük, a holtteher-veszteséget mutató háromszög alapja T , a magassága pedig az adó mellett és az adó hiányában eladott mennyiség különbsége.)
- e) A kormány most erre a termékre darabonként 200 dolláros adót vet ki. Vajon ez jó stratégia? Miért, vagy miért nem? Tudnánk jobbat javasolni?

8.3 A TÖKÉLETES VERSENY HATÉKONYSÁGA

A tökéletes verseny

Egy **tökéletesen versenyzői** piacon:

- Az áru vagy szolgáltatás (a jószág) homogén.
- Sok vevő és eladó van.
- A vevők és eladók nem fognak össze, egyénileg döntenek.
- Az árinformációk könnyen elérhetőek mindenki számára.

A tökéletes verseny jellemői

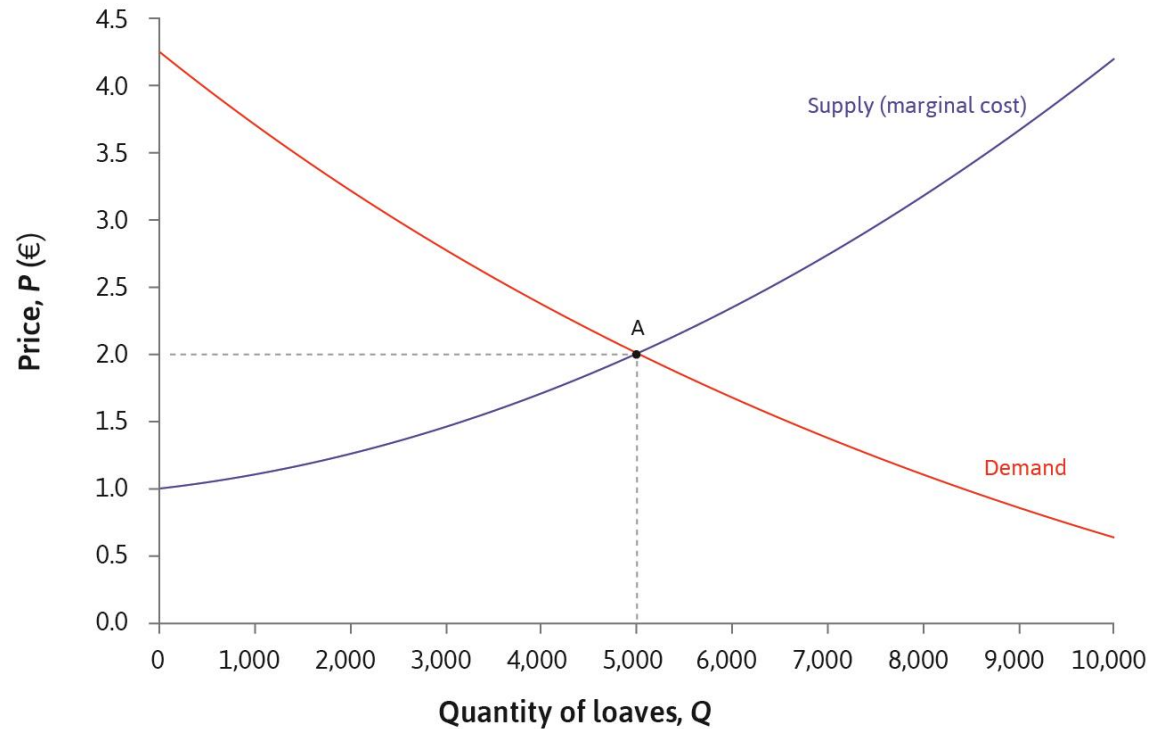
- **Egy Ár Elve (Law of One Price – LOOP):** Minden adásvétel ugyanazon az áron valósul meg.
- Ezen az áron **a piac megtisztul**, ugyanannyit akarnak venni, mint eladni.
- A vevők és az eladók **árelfogadók**.
- A **cseréből származó előny** maximális.

Tökéletes verseny ritkán jellemez egy piacot, de nagyon fontos vonatkozási pontja a termékpiacoknak.

Versenyzői egyensúly

Versenyzői egyensúly:

- A vevők és az eladók is árelfogadók
- A piaci árnál **kereslet = kínálat**

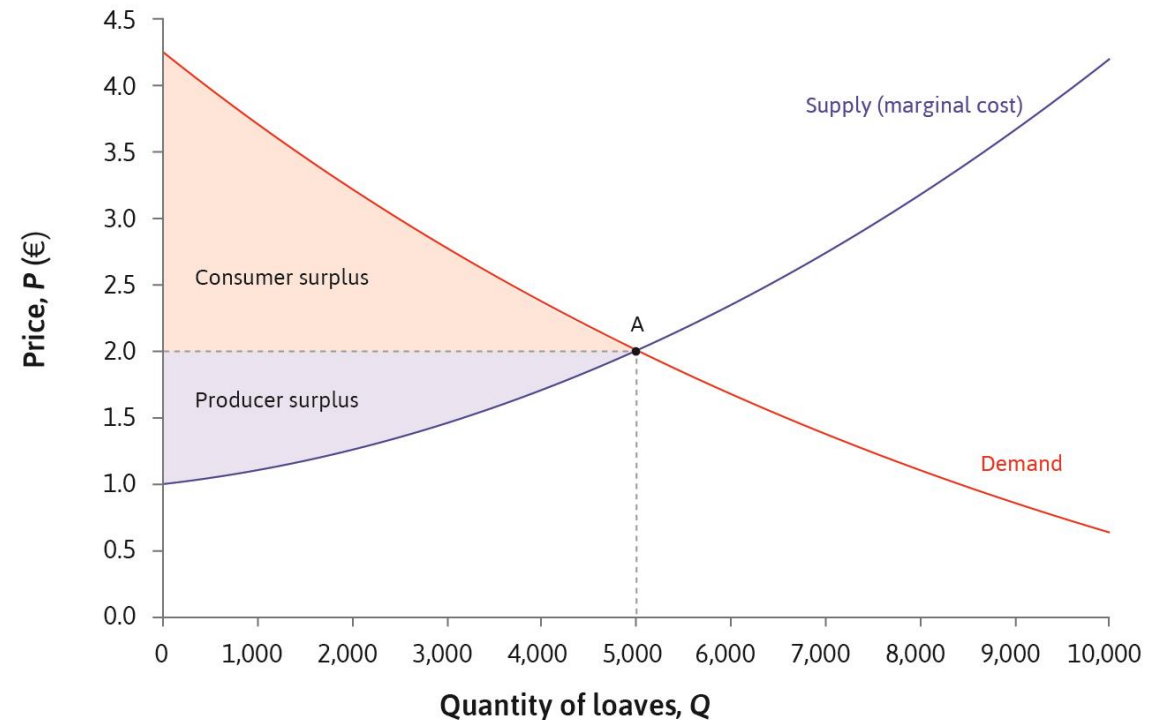

Versenyzői egyensúly: jellemzők

A kereskedelemből kiaknázható előnyök maximálisan kihasználva (nincs holtteher veszteség).

Az egyensúlyi allokáció Pareto-hatékony, feltéve, hogy:

- A résztvevők árelfogadók.
- A szerződések teljesek.
- A tranzakciók csak a résztvevő feleket érintik (nincs externália).

Piaci hatékonyság: a piaci egyensúly értékelése

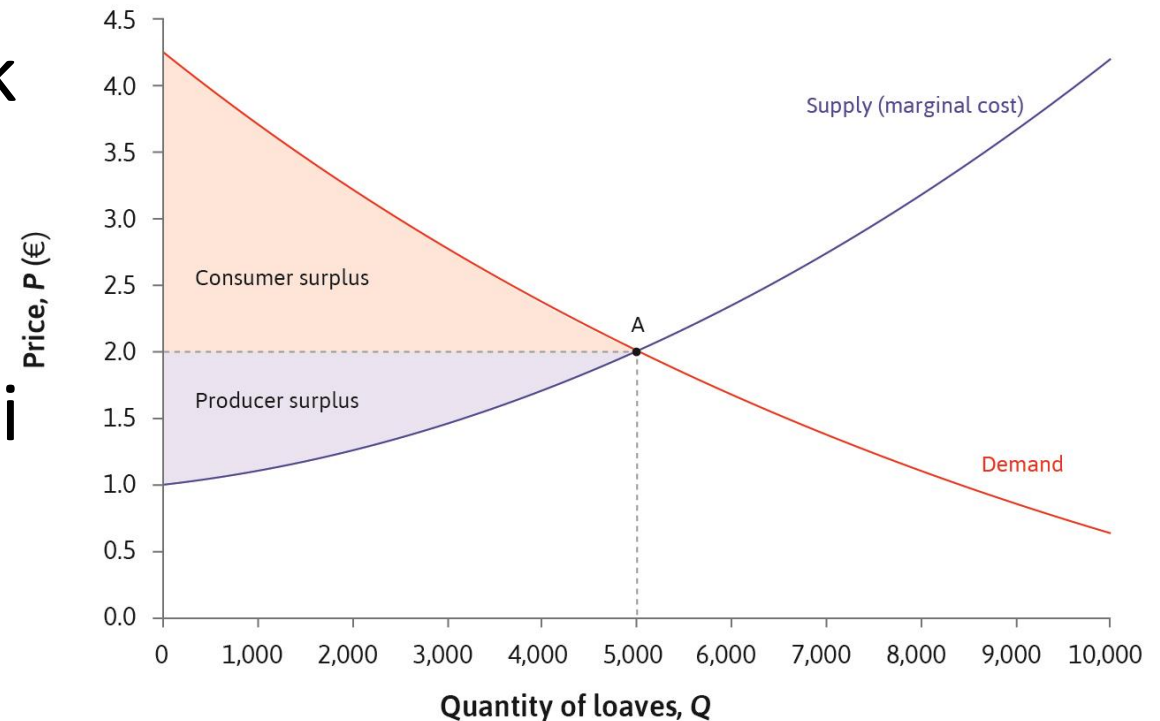
Adam Smith láthatatlan keze

- Minden információt figyelembe vesz a vevőkről és az eladókról
- A piacon mindenkit a legjobb eredményhez vezet: maximalizálja a gazdasági hatékonyságot.

Nash-egyensúly van: egy eladónak se érdemes se olcsóbban, se drágábban adnia a termékét, egy fogyasztónak se érdemes se olcsóbban, se drágábban vásárolnia. Vagy nem jutnak hozzá a termékekhez, vagy nem érdemes.

Tökéletes verseny: jó tudni

- Az allokáció valószínűleg nem hatékony, ha a feltételek nem állnak fenn.
- A hatékonyság nem igazságosság: a teljes többlet megoszlása a keresleti és kínálati görbe rugalmasságától függ.
- Teljesen árelfogadó szereplőket ritkán találni.

Piaci hatékonyság & Piaci kudarc

Ahhoz, hogy a kereslet és a kínálat erői hatékonyan allokálják az erőforrásokat leginkább két feltételezés kell:

1. Tökéletesen versenyző piacok
2. A piaci kimenet csak az adott piacon lévő vevők és eladók számára fontos

Piaci kudarcot okozhat tehát például piaci erő és externáliák.

- Ilyenkor a szabályozatlan piac képtelen arra, hogy hatékonyan allokálja az erőforrásokat.
- A közpolitika potenciálisan megoldhatja a problémát, amivel növelheti a gazdasági hatékonyságot.

Piaci hatékonyság & Piaci kudarc (folyt.)

1. A verseny általában nem tökéletes, piaci erejük van az eladóknak vagy vevőknek.

- Szélsőséges esetben egyetlen vevő vagy eladó (kis csoport) irányítja a piaci árakat.
- Így a nem hatékony piacokon az ár és a mennyiség messze kerül a kereslet-kínálati egyensúlytól.

→ az állam törekedhet a versenyhelyzetet növelni

2. Amikor a vevők és az eladók döntései olyan embereket is befolyásolnak, akik egyáltalán nem is részei a piacnak, externáliák keletkeznek.

- Ennek következtében a piacon a jólét máson is múlik, mint pusztán a vevők értékelésén és az eladók költségein
- Az egyensúly a társadalom egészének szempontjából ilyenkor sem lesz hatékony.

→ az állam törekedhet internalizáltatni a költségeket adóval vagy a túltermelést / túlfogyasztást szabályozó kvótával

(Az államnak persze sok más célja is lehet, például igazságosság.)

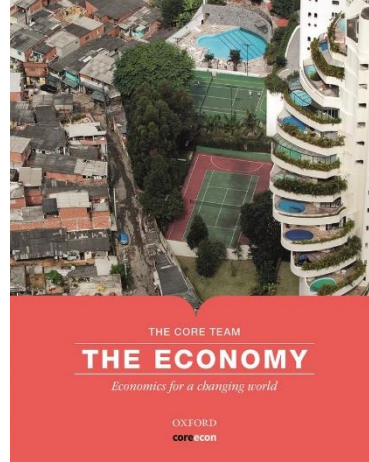

Köszönöm a figyelmet!

A magyar nyelvű jegyzet elkészítésében
közreműködött:
Horváth Áron

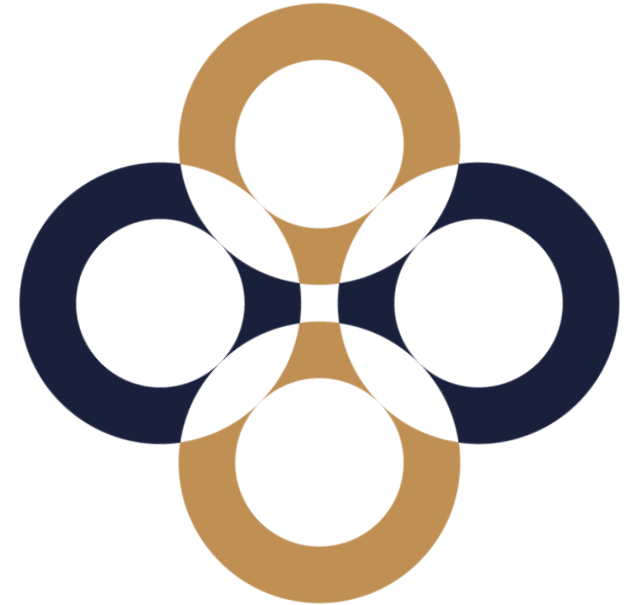
Otthoni tevékenység

- Olvassa el a 8. fejezetet!

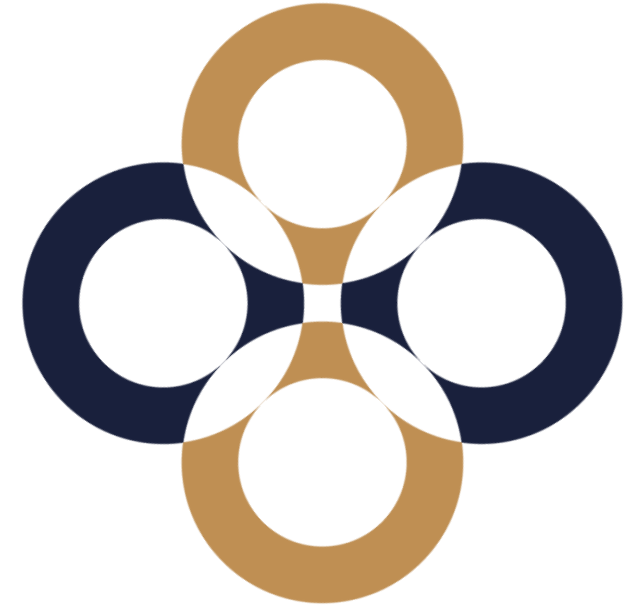

9. HÉT, A PIAC MŰKÖDÉSE

THE ECONOMY,
UNIT 11, PRICES, RENT-SEEKING, AND
MARKET DYNAMICS

GYAKORLÓ FELADATOK ELŐZŐ HETI TANANYAGHOZ KAPCSOLÓDÓAN

Adóztatás százalékos adóval

Egy országban a káposzta keresleti és kínálati görbéje a következő alakot ölti:

$$\text{kereslet: } Q = 4200 - 2 \cdot P$$

$$\text{kínálat: } Q = P$$

- a. Számítsa ki az egyensúlyi árat és mennyiséget!
- b. A kormányzat bevezet egy %-os adót: az eladóknak minden eladott termék bruttó eladási ára után 20% adót kell befizetniük az államnak. Mekkora adóbevételre tesz szert az állam?
- c. Számítsa ki a többleteket adó nélküli esetben!
- d. Számítsa ki a többleteket és a holtteher veszteséget adóztatás esetén!

Egy országban a káposzta keresleti és kínálati görbéje a következő alakot ölti:

$$\text{kereslet: } Q = 4200 - 2 \cdot P$$

$$\text{kínálat: } Q = P$$

Adóztatás százalékos adóval

a. Számítsa ki az egyensúlyi árat és mennyiséget!

$$\text{kereslet: } Q = 4200 - 2 \cdot P \quad \text{kínálat: } Q = P$$

$$P^* = 1400$$

$$Q^* = 1400$$

b. A kormányzat bevezet egy %-os adót: az eladóknak minden eladott termék bruttó eladási ára után 20% adót kell befizetniük az államnak. Mekkora adóbevételekre tesz szert az állam?

Az összes ár 80%-a jut el a termelőhöz: $0,8 \cdot P = Q$ vagy másképpen $P = 1,25 \cdot Q$, emelkedik a kínálati görbe.

$$P' = 1500 \quad Q' = 1200$$

$$\text{Befizetett adó: } 300 \cdot 1200$$

$$P^* = 1400, Q^* = 1400$$

$$P' = 1500, Q' = 1200$$

Adóztatás százalékos adóval

c. Számítsa ki a többleteket adó nélküli esetben!

$$(2100 - 1400) \cdot 1400 / 2 = \text{fogyasztói többlet}$$

$$(1400 - 0) \cdot 1400 / 2 = \text{termelői többlet}$$

d. Számítsa ki a többleteket és a holtteher veszteséget adóztatás esetén!

$$(2100 - 1500) \cdot 1200 / 2 = \text{fogyasztói többlet}$$

$$(1200 - 0) \cdot 1200 / 2 = \text{termelői többlet}$$

$$(1500 - 1200) \cdot (1400 - 1200) / 2 = \text{holtteher veszteség (DWL)}$$

Izoprofit függvény

- A vállalat profit-függvénye így alakul:

$$\text{Profit} = P \cdot Q - 4 \cdot Q$$

Mit mondana a vállalat határköltségéről?

Számítsa ki a vállalat döntését az árról és termelt mennyiségről, ha a kereslet $P = 400 - 3 \cdot Q$.

Izoprofit függvény

- A vállalat profit-függvénye így alakul:

$$\text{Profit} = P \cdot Q - 4 \cdot Q$$

Mit mondana a vállalat határköltségéről?

$$\text{Profit} = (400 - 3 \cdot Q) \cdot Q - 4 \cdot Q \rightarrow \max$$

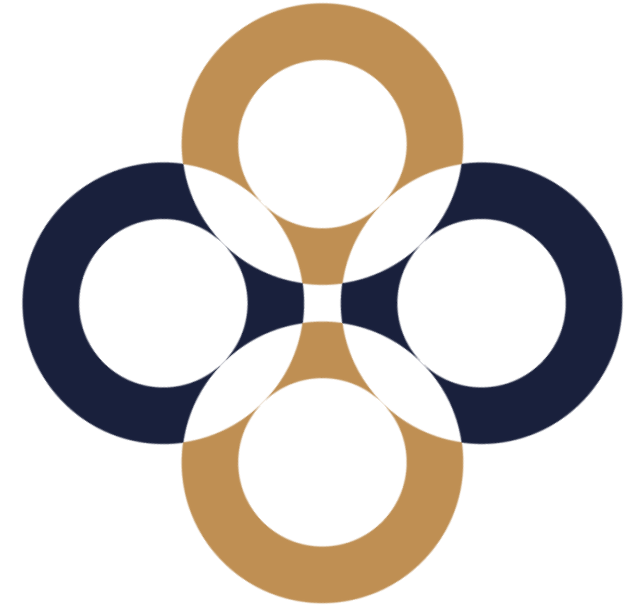
$$\text{Profit} = 400 \cdot Q - 3 \cdot Q^2 - 4 \cdot Q = 396 \cdot Q - 3 \cdot Q^2 \rightarrow \max$$

$$- 6 \cdot Q + 396 = 0$$

$$Q = 66; P = 202$$

$$\text{Profit} = P \cdot Q - 4 \cdot Q = (202 - 4) \cdot 66 = 13\,068$$

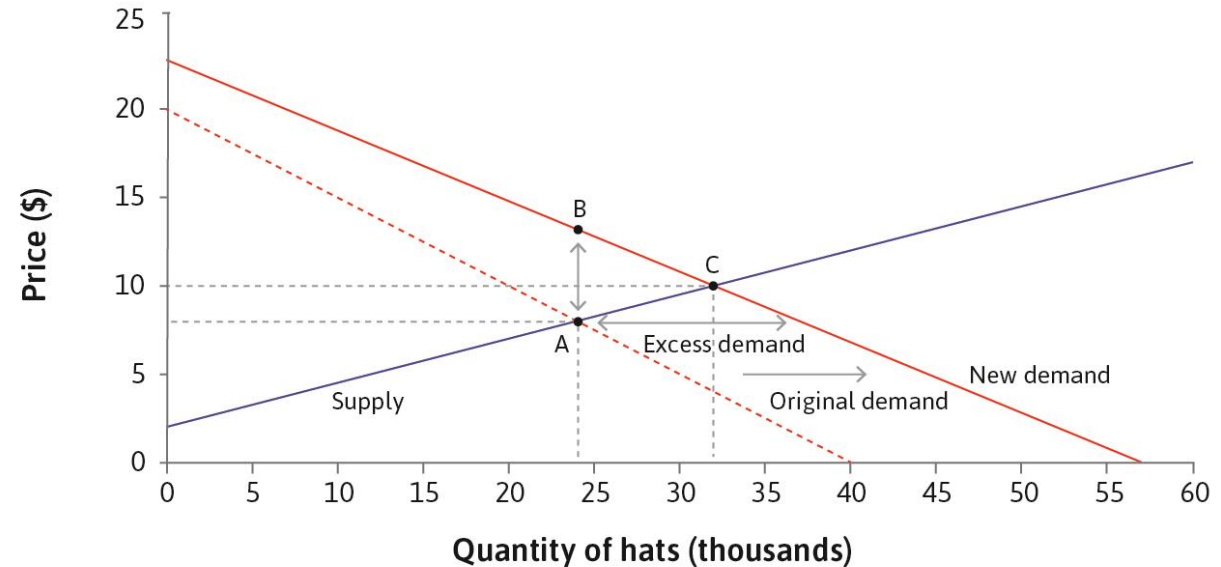
9.1 PIACI EGYENSÚLYKERESÉS

Piaci egyensúlykeresés

Amikor a körülmények változnak – exogén sokk éri a piacot – az árnak alkalmazkodnia kell az új egyensúly eléréséhez.

A piac az egyensúly felé mozog a járadékvadászat útján, reagálva a túlkeresletre vagy túlkínálatra.

Ezt hívjuk a piac egyensúlyba kerülésének járadékvadászaton keresztül.

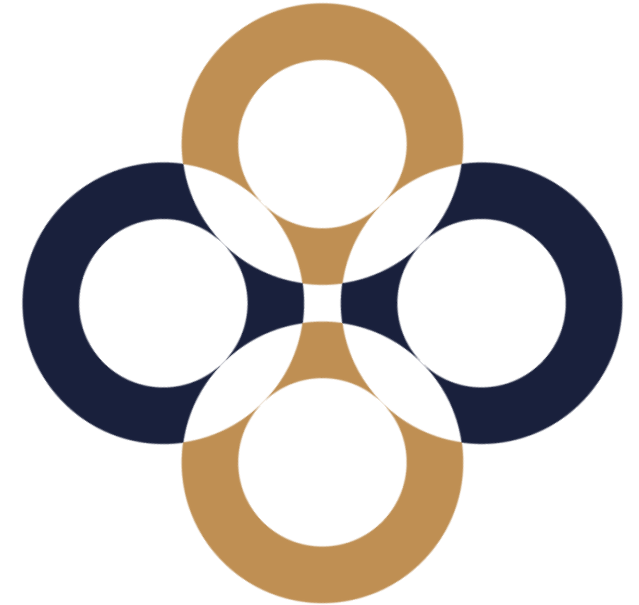
Járadékvadászat a kereslet növekedése esetén

- Exogén sokk következtében túlkereslet
- Egyensúlytalanságban járadékszerzési lehetőség
 - A magasabb fizetési határhajlandóságúak esetében
 - $P' > MC$
- Ez addig tart, amíg új versenyzői egyensúly alakul ki.

Feladat

- Kósza hírek szerint a körte fogyasztása lehet, hogy véd a koronavírus fertőzés súlyos lefutása ellen.
- Hogyan reagál a körte piaca erre a hírre?
- Kinek keletkezik járadéka a változás következtében?

9.2 RÖVID TÁV, HOSSZÚ TÁV

Rövid távú és hosszú távú egyensúly

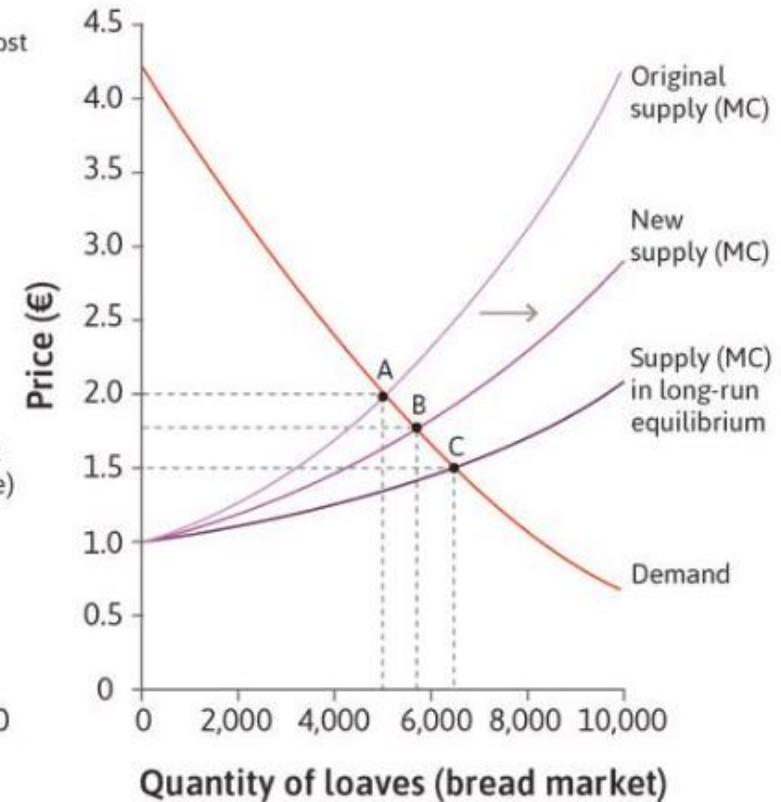
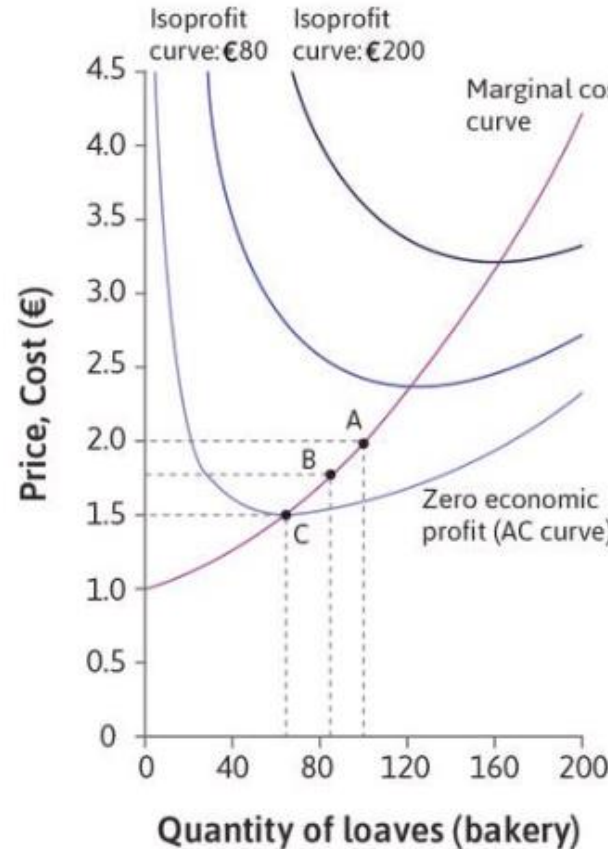
Az **A** pontban a piac **rövid távú egyensúlyban** van. A piacon aktív cégek száma adottság. Ezek a cégek járadékra tesznek szert.

A **C**, **hosszú távú egyensúlyi pontban** a vállalatok járadéka 0.

$$P = MC = AC$$

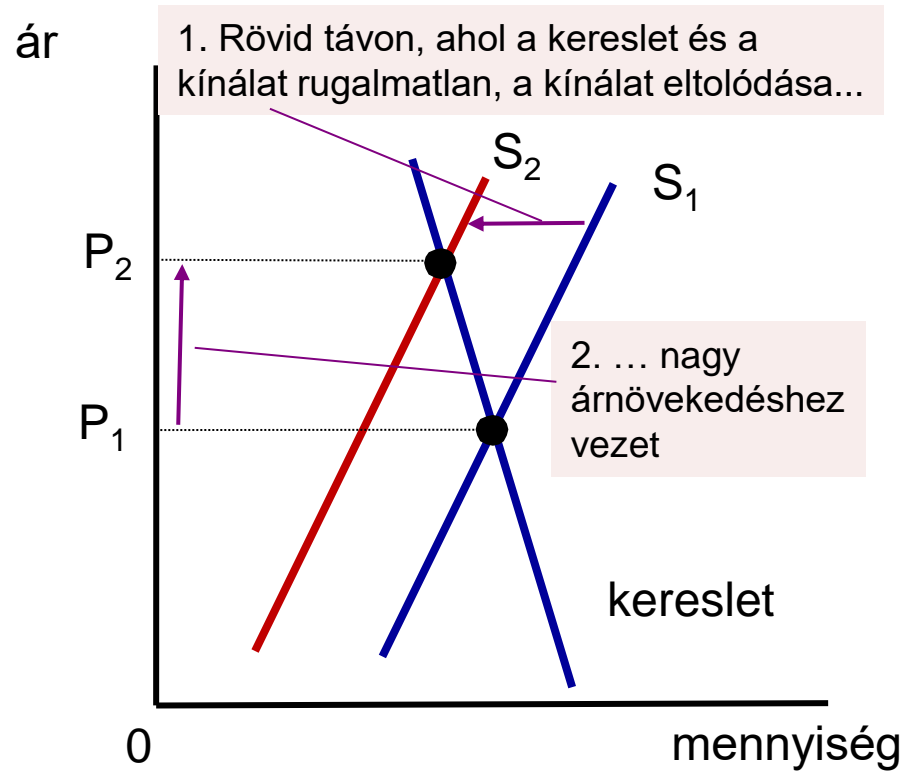
A termelő **vállalatok száma hosszú távon változhat** (endogénné válik a modellben).

Ennek megfelelően a hosszú távú kínálat rugalmasabb a rövid távúnál, mert több vállalat van a piacon.

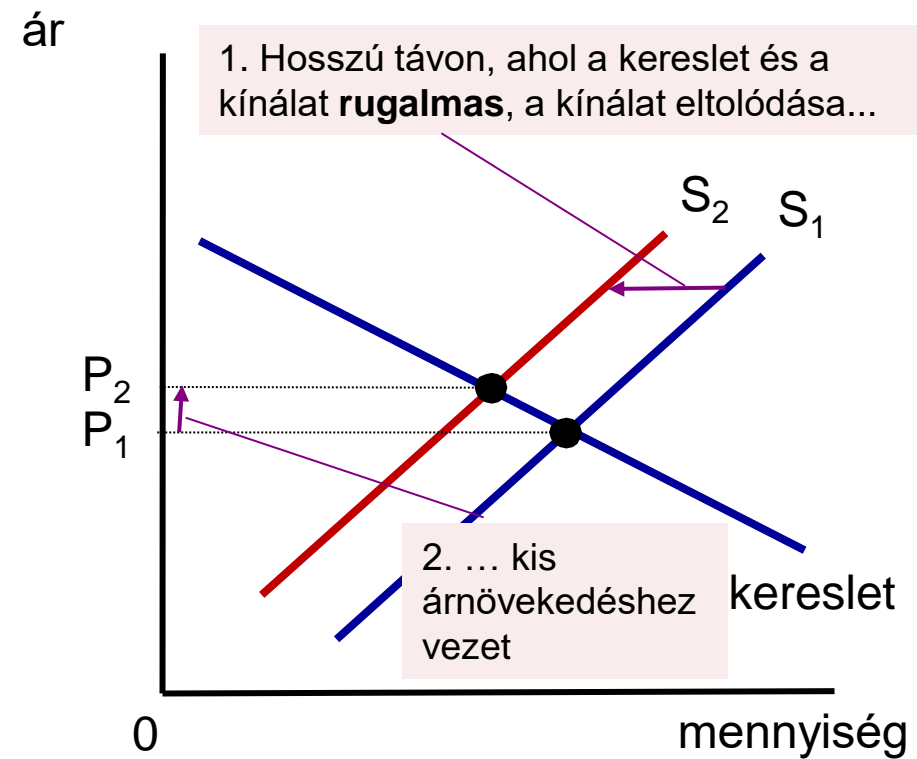

Kínálati csökkenés az olajpiacon

(a) Az olajpiac rövid távon

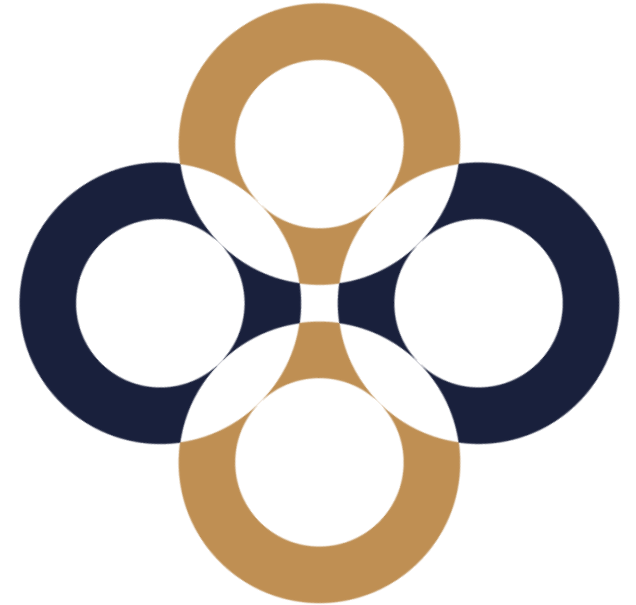
(b) Az olajpiac hosszú távon

Feladat

- A körtéről több egészségjavító hatás derül ki a koronavírus időszakban végzett vizsgálatok szerint.
- Mi történik rövid távon és hosszú távon a körte piacán? Hány év lehet a rövid táv, hány a hosszú táv?
- Ki jár jól a változással?

9.4 NEM MEGTISZTULÓ PIACOK

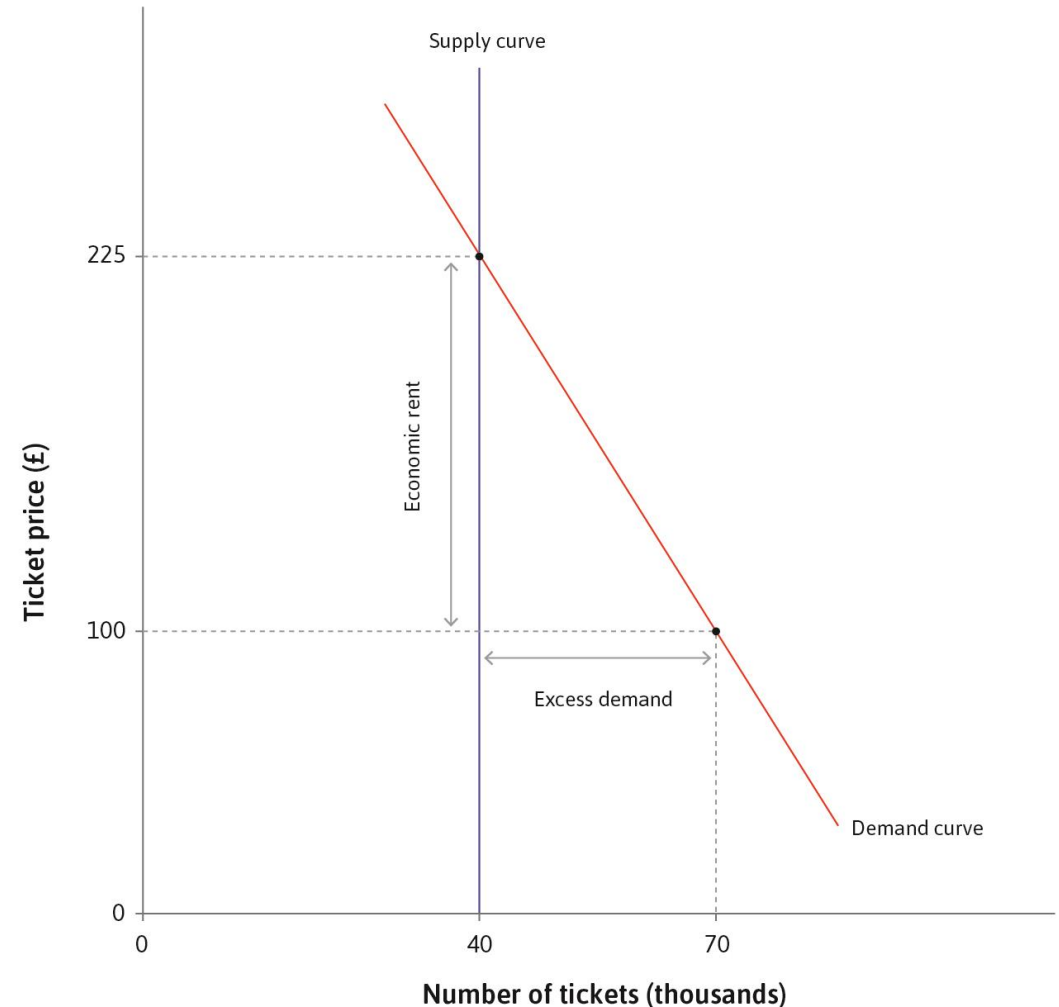

Nem megtisztuló piacok

Néha a piacok nem tisztulnak meg, mert nem egyenlítődik ki a keresleti és kínálati szándék.

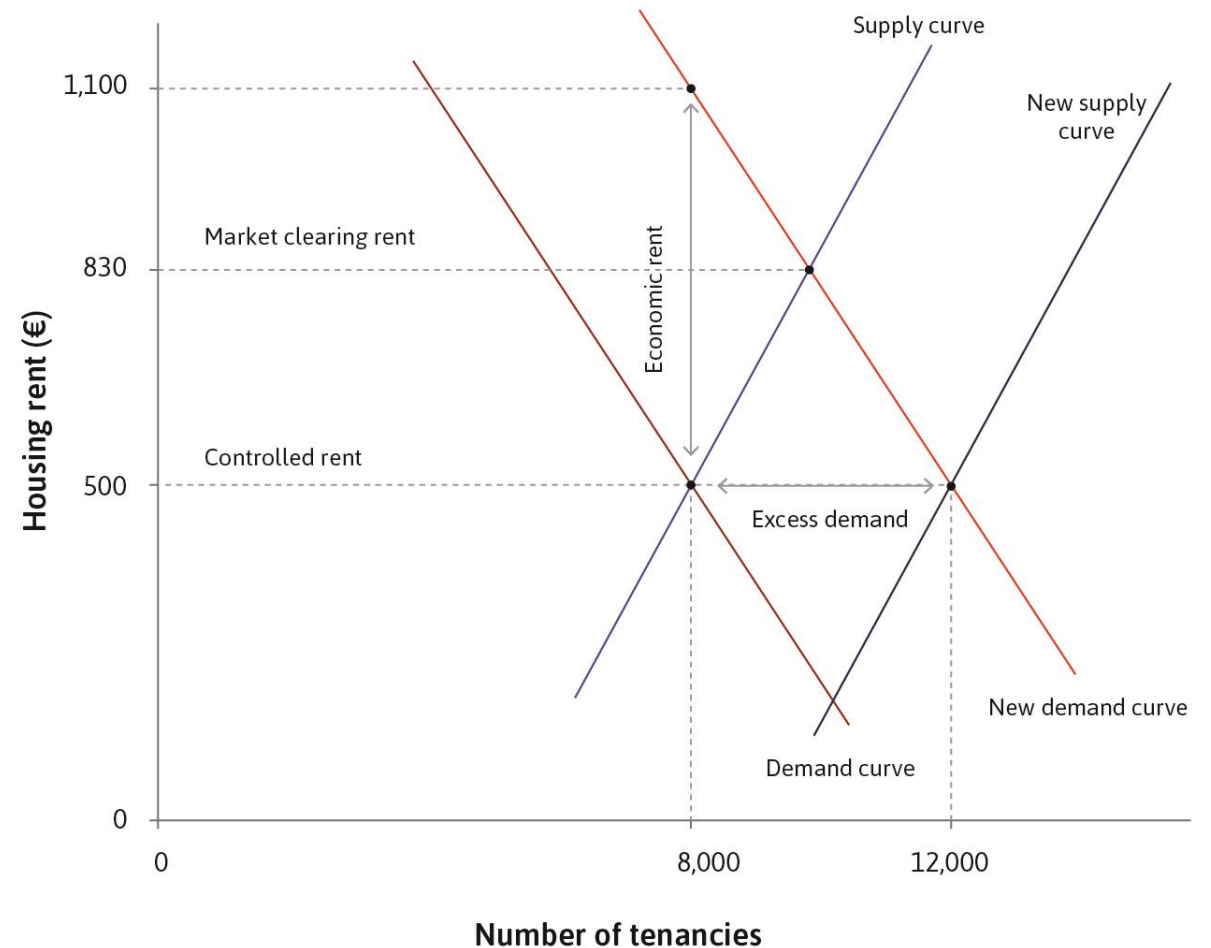
Az árucikket ki kell osztani, adagolni kell.

A járadékvadászok másodlagos piacokat hozhatnak létre.

Szabályozott árak a piacokon

A bérleti díj korlátozása az árszabályozásnak egy létező példája. Akkor kerül szóba az árszabályozás, ha a Pareto-hatékonyságnál erősebb szempont az igazságosság a döntéshozónál. Az árszabályozás bonyolíthatja az adagolást, járadékot és másodlagos piacot eredményezhet.

Esettanulmány – Üzemanyagár maximalítása

- Kik a szereplők ezen a piacon?
- Van-e közvetett hatása az üzemanyag drágulásának?
- Rajzoljuk fel az üzemanyag piacát!
 - Mit gondolunk az üzemanyag iránti kereslet rugalmasságáról?
- Mi történik a fogyasztás hatékonyságával?
- Kik fognak jobban járni az üzemanyagár maximalizálásával (tipp: gondoljunk a fizetési hajlandóságra)?
- Milyen hatása lenne egy hosszú távú üzemanyagár-változásnak:
 - a) az eladók és vásárlók szempontjából,
 - b) Az autópiacon szempontjából?

Esettanulmányok – Maximálják a lakbéreket

Az albérleti díjak effektív maximalizálása.

- Rajzolja le az albérletek piacát ebben az esetben!
- Mi történik az albérletet keresőkkel?
- Mi történik az albérletet kínálókkal?
- Hogyan reagálnak a lakástulajdonosok hosszú távon erre az intézkedésre?
- Mi történik a lakásárakkal a hírre?

Esettanulmányok – Új lakás áfa

Csökkentik az új lakások 27%-os áfáját 5%-ra.

- Rajzolja le az új lakások piacát ebben az esetben!
- Mi történik a piacon lévő új lakások árával?
- Milyen járadékavadász viselkedés mozdíthatja el az új lakások árát a jelenlegi szintről?
- Mi történik hosszú távon a lakásépítéssel?

Esettanulmányok – Eladott jegyek

A Magyarország – Portugália Európa-bajnoki meccsre minden jegyet értékesítenek.

- Rajzolja a meccsjegy piacát ebben az esetben!
- Hogyan allokálhatja az eladó UEFA a meccsjegyeket?
- Mi történik akkor, ha van másodpiaca a jegyeknek?
- Mi lehet a magyarázata a választott allokációs megoldásnak?

Esettanulmányok – ingyenes parkolás

Ingyenessé teszik a parkolást Budapest minden kerületében.

- Rajzolja le a parkolóhelyek keresletének változását!
- Milyen érvek szólhatnak az ingyenessé tétel ellen?
- Milyen érvek szólhatnak az ingyenessé tétel mellett?
- Milyen következményekkel járhat az intézkedés a magán fizető parkolóhelyek (parkolóházak) áraira?

Esettanulmányok – tech részvény buborék

A kétezres évek elején az internettel kapcsolatba hozott cégek részvényeinek árfolyama sokkal gyorsabban emelkedett, mint más részvények árfolyama.

- Milyen tényező indíthatta el a részvények iránti kereslet emelkedését?
- Miért alakulhatott ki inkább buborék ezen részvények piacán?
- Rajzolja le a részvényárfolyam-buborék önerősítő hatását!
- Milyen események voltak megfigyelhetőek a buborék végén?

Összefoglalás

1. A járadékok keresése segíti a piacok megtisztulását.
2. Egy befektetési eszköz értéke bizonytalan, mert a kifizetés jelentős része a jövőben várható pénzáramlástól függ.
Könnyen bonyolítható adásvételek esetén egy önerősítő vélekedés buborékot hozhat létre.
3. Nem minden piac tisztul meg, például az effektív árszabályozások esetén sem.
 - A nem megtisztuló piacokon különös elosztások (adagolás) jöhet létre, és másodlagos piac.

Köszönöm a figyelmet!

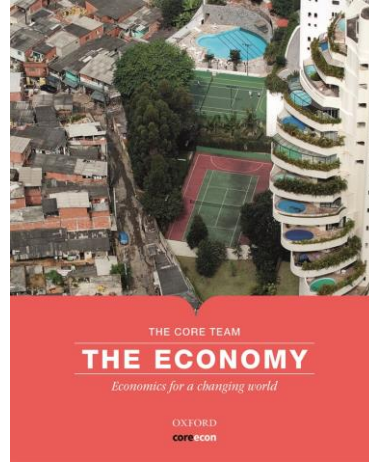
A magyar nyelvű jegyzet elkészítésében
közreműködött:
Horváth Áron

Otthoni tevékenység

Olvassa el a 12. fejezetet!

Közjószág játék

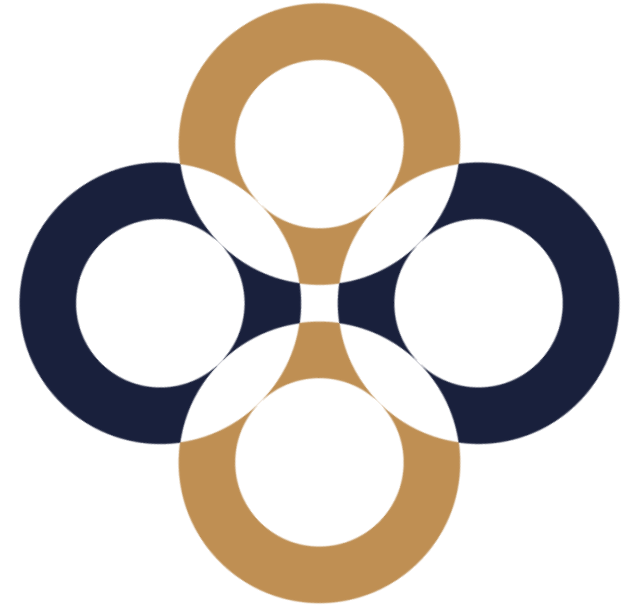
- <https://economics-games.com/public-good>

10. HÉT, PIACOK, HATÉKONYSÁG ÉS KÖZPOLITIKA

THE ECONOMY,

Unit 12, MARKETS, EFFICIENCY, AND
PUBLIC POLICY

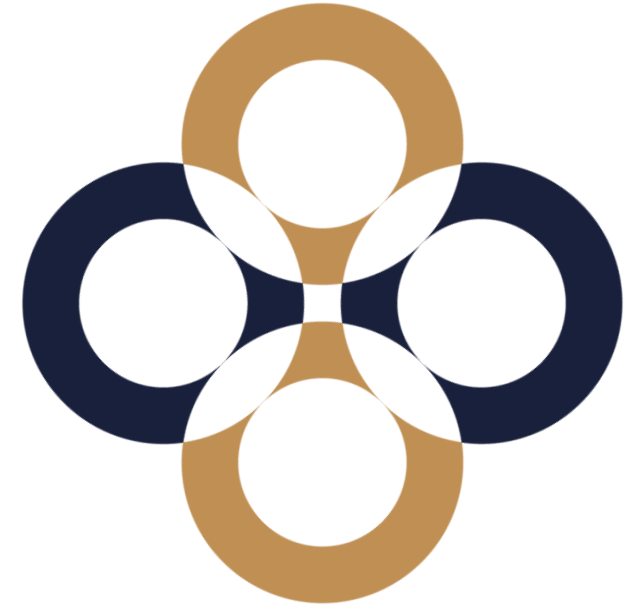

Tartalom

10.1 Externáliák

10.2 További piaci kudarcok

10.1 EXTERNÁLIÁK

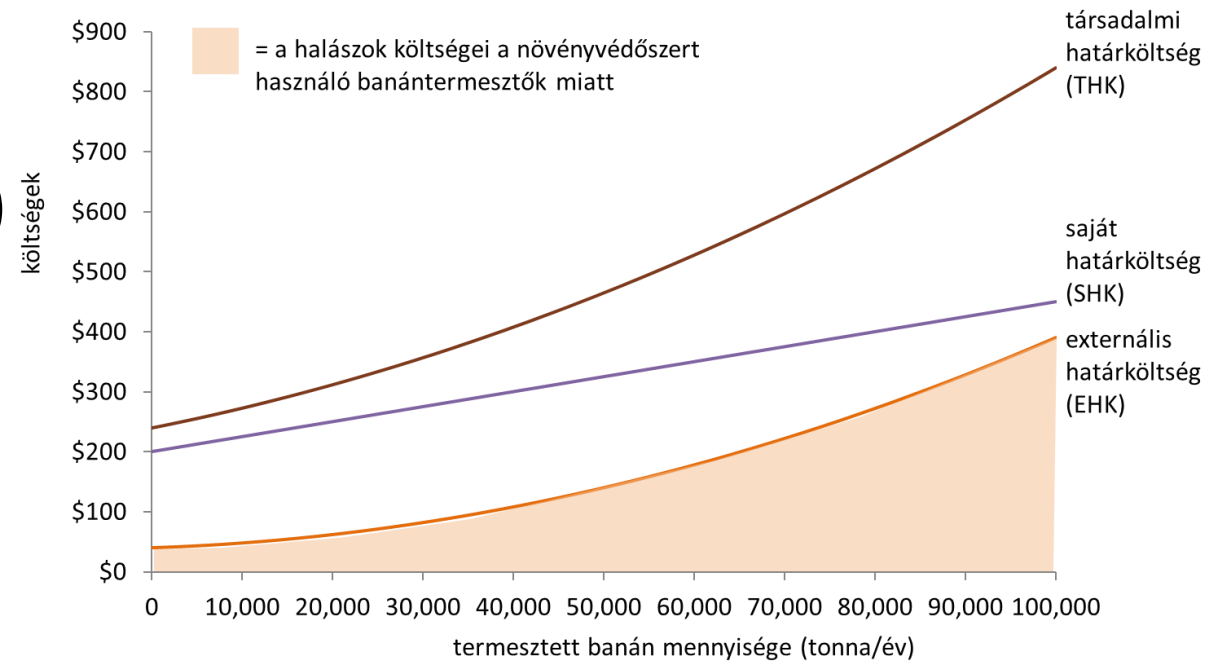

Kulcsfogalmak

externália = egy gazdasági döntés nem beárazott, szerződésben nem lefektetett hatása

A növényvédőszer példáján:

- **saját határkötség (SHK)**
= a döntéshozó költsége (banántermesztő)
- **externális határkötség (EHK)**
= társadalom költségei (halász)
- **társadalmi határkötség (THK)**
= $SHK + EHK$ = a döntés teljes költsége (teljes társadalom)

Negatív externália
($THK > SHK$)

Megoldás #1: A felek közös megegyezése és a Coase-tétel

- A tulajdonjogok kijelölése (pl. szennyezési jogok vagy a tiszta levegőhöz való jog), és ez alapján megegyezés a kompenzációról
- **Coase-tétel:** A felek közötti megegyezés Pareto-hatékony kimenethez vezet, mindegy melyik fél rendelkezik a tulajdonjog felett, amennyiben tranzakciós költségek nem merülnek fel.
- Hatékonyabb lehet mint a kormányzati beavatkozás hiszen a felek jobban informáltak (jobban ismerik a helyzetet).
- A **tranzakciós költségek** a valóságban megakadályozhatják a megegyezést (például ha az információszerzés, szerződés kikényszerítése vagy a megegyezés bonyolult).

A megegyezés praktikus korlátai

- **Közös fellépés nehézsége** - a közös fellépés megszervezése bonyolult, a feleknek közvetítőt kell találniuk és megegyezniük az alku miatt keletkező nyereség elosztásában
- **Hiányzó információ** – a valóságban nehéz pontosan megbecsülni a határkötségeket, különösen a halászra eső externális költségeket
- **Érvényesítés** - A szennyezés csökkentését nehéz kikényszeríteni és ellenőrizni, hiába fizetnek kompenzációt a halászok
- **Pénzügyi korlátok** - A halásznak nem biztos, hogy van elég jövedelme a kompenzáció megfizetésére

Megoldás #2: Állami beavatkozás

- 1) A **termelt mennyiség szabályozása** – a társadalmi optimum a felső korlát
- gyakorlatban ez nehezen kiszámolható/ kikényszeríthető
- 2) **Pigou adó/támogatás** a pozitív vagy negatív externáliát generáló cégektől/cégeknek, az externális hatás kompenzálására
- 3) **A cégek közös megegyezésének kikényszerítése**

Az állami szabályozás gyakorlati korlátai

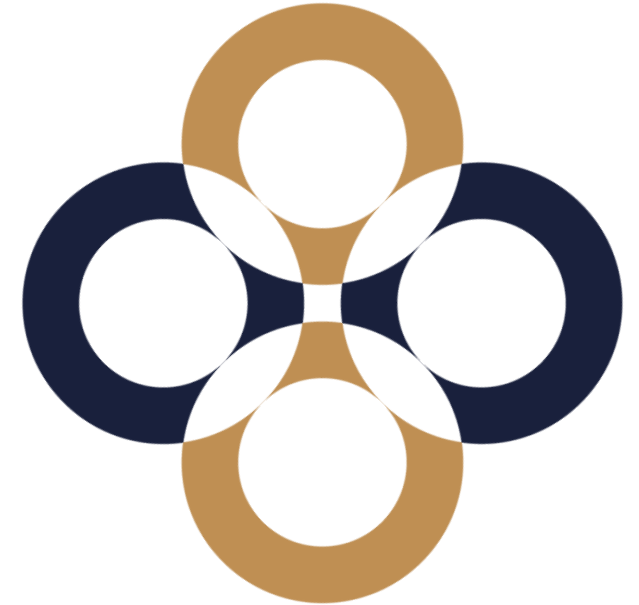
A felek megegyezéséhez hasonlóan:

- **Hiányzó információ** – az állam nem tudja felmérni a szükséges kompenzáció mértékét
- **Mérési nehézségek** – a társadalmi határkötségeket nehéz számszerűsíteni
- **Lobby** – Az államot befolyásolhatja az erősebb lobbierővel bíró fél, Pareto hatékony, de nem méltányos kimeneteket eredményezve

Esettanulmányok

- Milyen externália keletkezik az alábbi esetekben?
 - Megoldódhat-e a piaci hatékonytalanság tárgyalással?
 - Milyen állami beavatkozást vezetne be a Pareto-hatékonytalanság ellensúlyozására? Milyen hatást vár ettől?
-
1. Jay kényelmesnek találja, hogy autóval járjon munkába.
 2. Egy gyógyszergyár feltalálja a koronavírus elleni tablettát.
 3. Lloyd nagyon sok chipset eszik, és nem sportol.
 4. Zane 40 macskát tart városi házában.

10.2 TOVÁBBI PIACI KUDARCOK

1. Közjóságok

Kritériumok: a jószág **jellemzői + intézmények**

Közjóság = Nem-rivalizáló, elzárható vagy nem elzárható

Nem-rivalizáló: egyik ember fogyasztása nem csökkenti a másik számára rendelkezésre álló mennyiséget.

Nem elzárható: senkit sem lehet kizárni fogyasztásából

	Rivalizáló	Nem-rivalizáló
Elzárható	Magán jószág (pl.: étel, ruha)	Klubjóság (pl.: előfizetési TV csatorna)
Nem elzárható	Közös jószág (pl.: ingyenes közutak)	Tiszta közjóság (pl.: tiszta levegő, világítótorony)

2. Aszimmetrikus információ

Aszimmetrikus információ esetén csak az egyik fél rendelkezik egy fontos információval a tranzakcióról, a másik nem

Az aszimmetrikus információ két fajtája:

1. **Nem látható cselekvés – erkölcsi kockázat** probléma

Példa – A munkáltató nem tudja teljeskörűen megfigyelni milyen erőbedobással dolgozik az alkalmazott (6. fejezet).

2. **Nem látható típus – kontraszelekció** probléma

Példa – A vevők nem ismerik a használt autó esetleges hibáit, míg az eladók igen.

3. Nem tökéletes verseny

A cégek a valóságban sokszor a határkölségnél magasabb árakat szabnak:

- Nem tökéletes a verseny: a cégek termékei nem tökéletes helyettesítők, hanem különböznek egymástól (7. fejezet)
- Természetes monopólium: magas kezdeti, belépési költségek és csökkenő átlagkölségek (7. fejezet)

Piaci kudarc, az elosztás nem Pareto hatékony

- A holtteherveszteség árdiszkriminációval vagy versenypolitikai eszközökkel megszüntethető. (Mivel a piaci kudarc oka, hogy a tranzakció teljes többletét a cégek realizálják.)

Esettanulmányok

- Miből adódik a piaci hatékonytalanság az alábbi esetekben?
 - Milyen beavatkozást vezetne be a Pareto-hatékonytalanság ellensúlyozására? Milyen hatást vár ettől?
1. A kávézóban felszolgáló fix fizetésű alkalmazott eldöntheti, mekkora erőbedobással dolgozik.
 2. Egy olyan ember köt egészségbiztosítást, aki tudja, hogy komoly egészségügyi gondjai vannak.
 3. Egy olyan bank, aki számít rá, hogy csőd esetén kiségit az állam, kockázatos kölcsönöket folyósít.
 4. Egy piaci erővel bíró cég a határköltség felett tartja az árait.

ÖSSZEFOGLALÁS

1. A piaci kudarcok okai

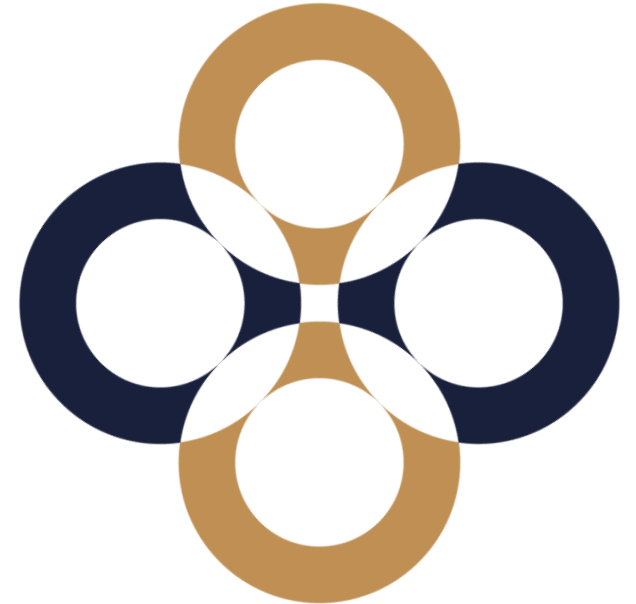
- Externáliák
- Aszimmetrikus információ (nem látható cselekvés / nem látható típus)
- Nem tökéletes verseny ($\text{ár} > \text{határkölttség}$)

2. Megoldási lehetőségek

- szabályozás
- adó
- kompenzáció

3. Más piaci kudarcok

- Közjóságok
- A piacok korlátai

Köszönöm a figyelmet!

A magyar nyelvű jegyzet elkészítésében
közreműködött:

Kiss-Dobronyi Bence, Kőműves Zsófia,
Molnár Boglárka, Horváth Áron